

عملکرد برنامه اول و ملاحظات دربارۀ برنامه دوم

- منابع را در برنامه دوم چگونه تخصیص دهیم؟
- صنایع تبدیلی؛ برنامه دوم و راهی که باید پیمود
- پیمانکاریها؛ پلی به آن سوی مرزها
- توزیع «کوپنی» فرآورده‌های نفتی؛ آری یا نه؟
- برنامه دوم کشاورزی؛ ده پیشنهاد برای استفاده بهینه از منابع
- آموزش عالی؛ یک نمای درشت
- صدا و سیما؛ ایده‌های توسعه فنی در برنامه دوم
- شور دوم و تبصره‌های پیشنهادی کمیسیونها

مدخل:

مجلس شور اول لایحه برنامه را پشت سر گذاشت و اینک کمیسیون تلفیق و کمیسیونهای تخصصی، دست اندرکار «شور دوم» لایحه هستند. در فصل «مجلس و برنامه دوم» این شماره، ابتدای یک مقاله پژوهشی، الگوهای مختلف توزیع منابع در بخشهای حقیقی، مورد ارزیابی قرار گرفته و پیشنهادهایی هم برای شور دوم ارائه شده است. همان گونه که مقاله نشان می‌دهد به دلیل نقصهای جدی در «آمار» و در «مدلها» کار توزیع منابع با ناهمواریهای جدی روبروست و دقت لازم را از یک تقسیم بهینه، سب می‌نماید.

اهداف کمی و کیفی توسعه صنایع تبدیلی در برنامه دوم - سیاستهای توسعه صنایع تبدیلی و سرانجام بررسی وضعیت موجود صنایع تبدیلی در مقاله بعدی ارائه شده و در ادامه، در مبحثی تحت عنوان «پیمانکاریها: پلی به آن سوی مرزها» به فعالیتهای پیمانکاری در سطح ایران، منطقه و جهان پرداخته‌ایم و نقش و تأثیر این فعالیتهای بر توسعه صادرات غیرنفتی و کارهایی را که باید در برنامه دوم انجام بشود نشان داده‌ایم.

در مطالعه دیگری تحت عنوان «کوپن در فرآورده‌های نفتی: آری یا نه؟» به بررسی قیمت فروش به دو صورت کوپنی و آزاد و درآمدهای حاصل از اعمال این روش، پرداخته‌ایم و دو نوعی شدن قیمتها را ارزیابی نموده‌ایم.

برنامه دوم کشاورزی، ده پیشنهاد برای استفاده بهینه از منابع، که کارگروه کارشناسان دیپارتمان کشاورزی مرکز پژوهشهای مجلس است. پیشنهادهایی را برای ارتقاء وضعیت بخش کشاورزی ارائه می‌نماید. در مقاله‌ی بعدی نظرات کارشناسی سازمان صدا و سیما در خصوص توسعه فنی بخش مذکور در برنامه دوم، آورده شده و در ادامه، طی مقاله مبسوطی، ساختار آموزش عالی کشور ارزیابی گردیده و با مقایسه ساختار آموزش عالی بخش دولتی و غیردولتی، مشخص شده که بر حسب سطوح تحصیلی، توزیع دانشجویان در بخش دولتی، متعادلتر از بخش غیردولتی می‌باشد.

در آخرین بخش از مجموعه مقالات «مجلس و برنامه دوم» این شماره، پیشنهادهای مستقلی که کمیسیونهای تخصصی جهت طرح در کمیسیون تلفیق و صحن مجلس ارائه داده‌اند جهت آگاهی خوانندگان عزیز، درج گردیده است. امید است مجموعه مقالات حاضر مورد بهره‌برداری علاقه‌مندان اهل نظر واقع شود.

مروری بر الگوهای توزیع منابع برنامه‌ی اول و لایحه
برنامه دوم و پیشنهادهایی برای شوردوم

منابع را در برنامه دوم چگونه تخصیص دهیم؟

کار: گروه تحقیق

مسئول گروه: دکتر فهیمه جامی

آن در اختیار دارند. آگاهی از این رفتارها و
عوامل انگیزش آنها سبب می‌شود که
برنامه‌ریزان بتوانند تصویری را به دست
آورند که براساس آن نشان دهند اقتصاد

پیش نوشتار
در برنامه‌ریزی فرض بر این است که
برنامه‌ریزان پیش‌بینی‌هایی در مورد ماهیت
اقتصاد ملی و مکانیزمهای حرکتی رفتار

معافیت‌های ویژه‌ی مالیاتی بر میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در زمینه‌ی صنایع سنگین تأثیر بگذارد. در نهایت مانده‌ی نیازهای سرمایه‌گذاری در زمینه‌ی فعالیت‌های صنعتی سنگین، باید توسط دولت تأمین شود. بنابراین آن چه موضوع تخصیص می‌شود، مقدار منابعی است که بخش دولتی باید بتواند برای فعالیت‌های صنعتی سنگین، به جریان اندازد.

نمودار شماره‌ی «۱» طرح کلی الگوی تخصیصی منابع مالی را نشان می‌دهد. الگوی برنامه باید مکانیزم‌های انگیزشی را مشخص سازد و برآوردی از روال سرمایه‌گذاری‌ها به دست دهد. پس از مشخص شدن مجموعه‌ی سرمایه‌گذاری‌های غیربودجه‌ای، و مقایسه‌ی این مجموعه با کسب نیازهای سرمایه‌ای برنامه، میزان سرمایه‌گذاری قابل تخصیص از شبکه‌ی بودجه‌ای معین می‌شود و این رقم نیز به نوبه‌ی خود به دو بخش دولت و شرکتهای دولتی تقسیم می‌گردد.

فصل اول: تخصیص منابع در برنامه‌ی اول

الگوی اقتصادی برنامه‌ی اول، یک الگوی کلان مکانیکی بود که در آن مفاهیم اقتصادی برای عملکردها، نقش بسیار محدودی را بازی می‌کردند. رابطه‌های نمایانگر سرمایه‌گذاری در الگوی برنامه‌ی اول، به شرحی که خواهد آمد، می‌باشند:^(۱)

کشور بدون اعمال سیاست‌های مداخله‌ای جدید طی چند سال آینده چگونه و در چه مسیری حرکت خواهد کرد. اگر مسیر حرکت در جهت و مطلوب برنامه نباشد، برنامه‌ریزان با کاربرد مکانیزم‌های انگیزشی یک یا چند متغیر رفتاری را طی دوره‌ی برنامه‌ریزی تغییر می‌دهند تا به این ترتیب بتوانند به مسیری برسند که از دیدگاه آنها برازنده‌ی حرکت است.

با این اوصاف، وقتی در برنامه‌ریزی‌ها از تخصیص منابع سخن به میان می‌آید، این فرض وجود دارد که برنامه‌ریزان می‌دانند در اثر تغییر در جریان تخصیص، تغییراتی در مسیر حرکت اقتصاد به وجود می‌آید و این تغییرات در نهایت با دگرگون سازی نسبت سرمایه به تولید از یک سو و نسبت کار به تولید از سوی دیگر، عاملی برای تغییر نرخ رشد، استفاده‌ی بهینه از سرمایه و کاربرد مطلوب نیروی کار می‌شوند.

نکته‌ی دیگری که در تخصیص منابع مد نظر قرار می‌گیرد این است که دولت فقط می‌تواند عمل تخصیص را در مورد خود انجام دهد. شبکه‌ی مالی غیردولتی براساس روابط رفتاری خویش عمل می‌کند و برنامه‌ریزان فقط قادرند با استفاده از مکانیزم‌های انگیزشی بر این شبکه اثر بگذارند. به عنوان مثال، دولت نمی‌تواند میزان سرمایه‌گذاری خصوصی را در بخش صنایع سنگین، به صورت دستوری تغییر دهد؛ اما قادر است با برقرار ساختن

۱- سرمایه گذاری در بخش سنگین (IH) :

$$IH = IOG + IWP + ITR + IIK$$

سرمایه گذاری در صنایع واسطه + سرمایه گذاری در حمل و نقل + سرمایه گذاری در آب و برق + سرمایه گذاری در نفت و گاز

۲- سرمایه گذاری در بخش سبک (IL) :

$$L = IAG + ICO + ISR + IIC$$

سرمایه گذاری در صنایع مصرفی + سرمایه گذاری در خدمات + سرمایه گذاری در ساختمان + سرمایه گذاری در کشاورزی

۳- سرمایه گذاری در نفت و گاز (IOG) :

$$IOG = 6/17 + 0/01165 VOG + 0/5191 IOG (-1) + 7 DUM65 + 2 DDD + 2 DUM66$$

سرمایه گذاری دوره‌ی پیش در نفت و گاز = ارزش افزوده‌ی نفت و گاز

توجه: در این رابطه، سه متغیر مجازی به شرح زیر وجود دارد:

DUM65 = ۱ برای سال ۱۳۶۵ و صفر برای باقی سالها

DUM66 = ۱ برای سال ۱۳۶۶ و صفر برای باقی سالها

DDD = ۱ برای سال ۱۳۶۶ و صفر برای باقی سالها

در واقع دو متغیر DUM66 و DDD یک متغیرند!

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۴- سرمایه گذاری در آب و برق (IWP) :

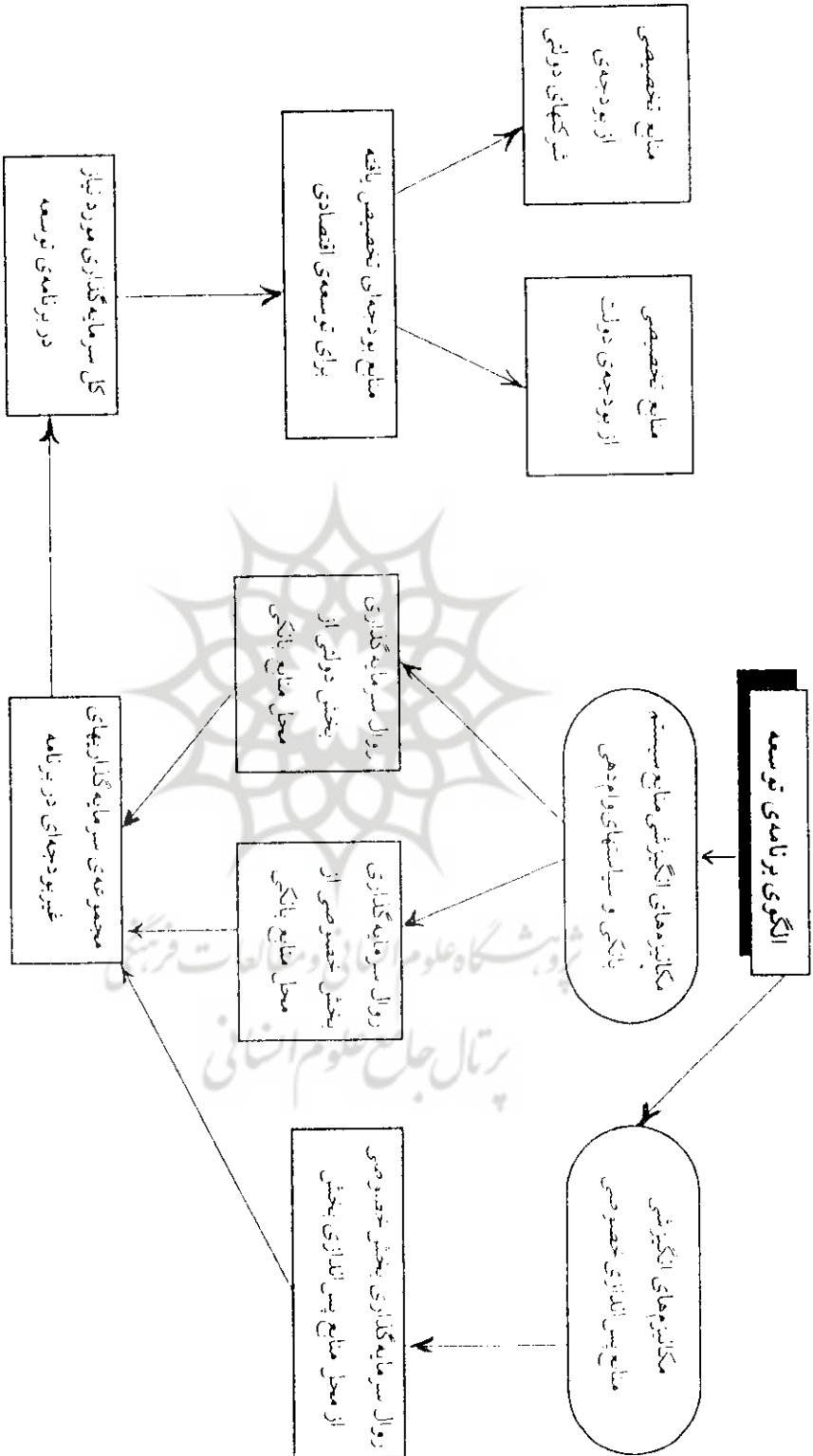
$$IWP = \exp(-2/23 - 0/48 DDD - 0/48 DUM65) \times [IGF (-1)]^{1/036}$$

سرمایه گذاری دولتی در دوره‌ی پیشین

۵- سرمایه گذاری در حمل و نقل (ITR) :

$$ITR = 8/02 + 0/5693 ITR(-1) + 0/3326 VTR - 80 DUM65 - 5 DDD$$

سرمایه گذاری در حمل و نقل دوره‌ی پیشین = ارزش افزوده‌ی بخش حمل و نقل

نمودار شماره‌ی (۱): چگونگی تشخیص منابع قابل تخصیص در شبکه‌ی بودجه‌ای

۶- سرمایه‌گذاری در صنایع واسطه‌ای (IIK) :

$$(IIK) = [IIK(-1)]^{0.5234} \times (VIK)^{0.3707} \times \exp(-0.57 \text{ DUM65} - 0.27 \text{ DDD})$$

سرمایه‌گذاری	ارزش
دوره‌ی بیشین	افزوده‌ی
در صنایع واسطه‌ای	صنایع
	واسطه‌ای

۷- سرمایه‌گذاری در کشاورزی (IAG) :

$$IAG = 0.02671 \text{ VAG} + 0.71926 \text{ IAG}(-1) - 16 \text{ DUM65} - 10 \text{ DDD}$$

ارزش‌افزوده‌ی	سرمایه‌گذاری
بخش کشاورزی	دوره‌ی بیشین
	در کشاورزی

۸- سرمایه‌گذاری در ساختمان (ICO) :

$$ICO = 3/392 + 0.5173 \text{ ICO}(-1) + 0.8536 \text{ VCO} - 8 \text{ DUM65} - 4 \text{ DDD}$$

سرمایه‌گذاری	ارزش‌افزوده‌ی
دوره‌ی بیشین	بخش ساختمان
در ساختمان	

۹- سرمایه‌گذاری در خدمات به جز حمل و نقل (ISR) :

$$ISR = [ISR(-1)]^{0.2922} \times \text{VSR}^{0.4566} \times \exp[-0.4 \text{ DUM65} - 0.3 \text{ DDD}]$$

سرمایه‌گذاری	ارزش‌افزوده‌ی
دوره‌ی ماقبل	بخش خدمات
در بخش خدمات	(بجز حمل و نقل)

۱۰- سرمایه‌گذاری در صنایع مصرفی (IIC) :

$$IIC = [IIC(-1)]^{0.2892} \times \text{VIC}^{0.1972} \times \exp(1/675 - 0/61 \text{ DUM65} - 0/46 \text{ ?})$$

سرمایه‌گذاری	ارزش‌افزوده‌ی
دوره‌ی بیشین	بخش صنایع
در صنایع مصرفی	مصرفی

۱۱- کل تشکیل سرمایه‌ی ثابت (IF) :

$$IF = IAG + IOG + ICO + ITR + ISR + IWP + IIK + IIC$$

$$= IH + IL$$

۱۲- تشکیل سرمایه‌ی ثابت دولتی (IGF) :

$$IGF = 100 \times \frac{DEVEX}{PIG} + 40 DUM65$$

کل هزینه‌های عمرانی
شاخص هزینه‌های
سرمایه‌گذاری دولت

که در این رابطه شاخص هزینه‌های سرمایه‌گذاری عمرانی دولت (PIG) به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$PIG = 0.7223 P + 289/4 \frac{IGF(-1)}{YYY(-1)} + 23 DUM65$$

شاخص قیمت
تولید
تولید ناخالص داخلی
به قیمت ثابت

۱۳- تشکیل سرمایه‌ی ثابت خصوصی (IPF) :

$$IPF = IF - IGF$$

قرار می‌گیرند. تأمین منابع از محل منابع داخلی در مقایسه با وام‌گیری از سیستم بانکی هم در چارچوب این الگوها دیده نمی‌شود. به بیان دیگر دولت وضعیت سرمایه‌گذاری خود را براساس بودجه‌ی عمرانی مشخص می‌کند و باقی سرمایه‌گذاریها به صورت پسماند نیازهای سیستم باید فراهم شود. نکته‌ای که باقی می‌ماند این است که تخصیص منابع بودجه‌ای بین بودجه‌ی جاری و بودجه‌ی عمرانی که به قاعده‌ی عرف باید براساس نیازهای سرمایه‌گذاری صورت پذیرد، در الگوی برنامه‌ی اول براساس ضوابط بودجه‌ای معین می‌شود و در مجموعه‌ی

به این ترتیب، براساس الگوی برنامه‌ی اول توسعه، در جمع ۱۳ رابطه برای نمایش وضعیت سرمایه‌گذاری در کشور وجود دارد که از این مجموعه، چهار رابطه (۱، ۲، ۱۱ و ۱۳) تساوی و دو رابطه (۲۱ و ۲۲) خارج از حلقه‌ی الگوهاست و نیازی به وجود آنها نیست. الگوهای سرمایه‌گذاری در ۸ رابطه (۳ تا ۱۰) ذکر شده است و تفکیک سرمایه‌گذاری بین بخش دولتی و خصوصی براساس ضابطه‌ی تخصیص در بودجه‌ی دولت است. بنابراین دست کم از دید این مجموعه‌ی الگوها، شرکتهای دولتی که سرمایه‌گذاریهایشان در بودجه‌ی عمرانی درج نمی‌شود در گروه بخش خصوصی

سرمایه‌گذاری به جای آن که متغیری درون‌زا باشد، متغیری برون‌زا است.

نکته‌ی دیگری که باید به آن توجه شود، الگویی است که برنامه‌ریزان بین تشکیل سرمایه ثابت دولت تدوین کرده‌اند. به جز سال ۱۳۶۵ که یک متغیر مجازی در الگو مداخله می‌کند، در سایر سالها در واقع سهم دولت در سرمایه‌گذاری براساس بودجه‌ی عمرانی به صورت یک رابطه‌ی برابری است یعنی: (سرمایه‌گذاری دولت به قیمت جاری) مساوی است با: (بودجه‌ی عمرانی دولت)

از این رابطه به وضوح می‌توان دید که کل سرمایه‌گذاری دولت در مجموعه‌ی سرمایه‌گذاری به صورت برون‌زا دیده شده است. در نتیجه، بخش خصوصی و شرکت‌های دولتی به ناچار باید باقی مانده‌ی سرمایه‌گذاری را تأمین کنند تا منابع سرمایه‌گذاری در حد نیاز اقتصاد فراهم آید. نکته‌ای که در الگو بدان پرداخته نشده این است که چرا و به چه دلیل بخش غیردولتی باید به میزان مشخص شده در برنامه‌ی اول سرمایه‌گذاری کند.

در ردیابی انگیزه‌های احتمالی برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، اولویتهای اعلام شده در تبصره‌های برنامه باید بتواند راهگشا باشد. بررسی این تبصره‌ها نشان می‌دهد که شاید فقط بتوان رابطه‌ای بین ۴ تبصره از ۵۲ تبصره‌ی برنامه‌ی اول با تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری بیان کرد. این تبصره‌ها به شرح زیر است: (۲)

تبصره ۶: دولت مکلف است به منظور احیا

و توسعه‌ی بخشهای محروم و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای ترتیبی اتخاذ نماید که با توجه به شرایط و استعداد‌های خاص هر منطقه، اقدامهایی به شرح زیر معمول دارد:

الف: ایجاد تسهیلات لازم برای کاهش کار مزد و امه‌های پرداختی در امور کشاورزی، صنعتی و مسکن در بخشهای محروم.

ب: اعطای تخفیف مالیاتی برای مشاغل تولیدی در بخشهای محروم تا پایان برنامه.

پ: تخفیف عوارض در امور عمرانی و خدمات عمومی از قبیل آب بها، برق، تلفن و گاز.

ت: رعایت اولویت در آماده‌سازی زمین و احداث خانه‌های سازمانی و اعطای بخشودگی قسمتی از قیمت تمام شده‌ی موارد فوق، در بخشهای محروم.

ث: تسهیل ضوابط کار و شرایط کار دستگاههای دولتی و غیردولتی.

ج: اتخاذ روشهای مناسب در جهت تأمین، جذب و نگهداری نیروی انسانی مورد نیاز بخشهای محروم.

چ: رعایت اولویت در انتخاب و اجرای طرحهای امور اجتماعی - زیربنایی و امور عمومی در بخشهای محروم.

ح: دستیابی به خودکفایی نیروی انسانی بخصوص در زمینه‌های تخصصی از طریق اجرای موارد ذیل:

۱- تحت تعلیمات آموزشی قرار دادن کلیه‌ی افراد واجب‌التعلیم در بخشهای محروم.

۲- ایجاد و گسترش مدارس شبانه‌روزی در مقاطع مختلف و مدارس نمونه و مراکز

تربیت معلم.

۳- ایجاد و گسترش مراکز آموزش عالی در مراکز شهری بخشهای محروم یا شهرهای مجاور آنان به منظور تربیت نیروی انسانی مورد نیاز هر منطقه و همچنین افزایش سهمیه‌ی بخشهای محروم در پذیرش دانشگاهها.

خ: قوه‌ی قضاییه موظف است در مراکز شهری بخشهای محروم یا شهرستانهای مجاور آنها، شعبه‌ی دادگاههای مورد نیاز و دادگاههای سیار عشایری را ایجاد نماید.

تبصره‌ی ۷: دولت مکلف است ظرف مدت ۶ ماه از تصویب این قانون، اصلاح قانون مالیاتهای مستقیم را به منظور جلب سرمایه‌گذاری و تأمین سودآوری بیشتر فعالیتهای کشاورزی، صنعتی و معدنی و امور تحقیقاتی، آموزشی، فرهنگی، خدمات درمانی و جلوگیری از تمرکز سرمایه‌گذاری در بخشهای غیرتولیدی، تهیه و به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

تبصره‌ی ۸: برای جذب همکاری و مشارکت بیشتر مردم در اجرای طرحهای عمرانی دولتی، آن قسمت از اعتبارات این گونه طرحها که از محل وجوه دریافتی از مردم تحت عنوان خود یاری دریافت می‌گردد، از شمول قانون محاسبات و سایر مقررات عمومی مستثنی و تابع قانون نحوه‌ی هزینه‌کردن اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات خواهد بود.

تبصره‌ی ۲۷: مواد اولیه، قطعات، ابزار،

ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز واحدهای تحت نظارت وزارتخانه‌های تولیدی (صنایع، صنایع سنگین معادن و فلزات) و طرحهای ملی، با تأیید وزیر مربوط، از بررسی قیمت در مراکز تهیه و توزیع معاف خواهند بود.

گذشته از آن که هیچ نشانه‌ای که حاکی از عملکرد تبصره‌ها باشد، در دست نیست، حتی اگر اجرای کامل تبصره‌ها مورد تردید قرار نگیرد، کفایت این مجموعه برای تشویق سرمایه‌گذاری قابل سؤال است. در این قالب است که باید دید چگونه بخش خصوصی می‌توانست مطابق ضوابط برنامه عمل کند.

نگاهی به برنامه‌ی اول نشان می‌دهد که در مجموع ۲۹/۳ هزار میلیارد ریال باید صرف سرمایه‌گذاریهای ثابت می‌شد که از این مقدار ۸/۲ هزار میلیارد ریال (۲۷/۹ درصد) از محل بودجه‌ی عمرانی، ۵/۷ هزار میلیارد ریال (۱۹/۴ درصد) از محل منابع بنگاههای دولتی، ۸/۱ هزار میلیارد ریال (۲۷/۵ درصد) از محل پس‌اندازهای خصوصی و ۷/۴ هزار میلیارد ریال (۲۵/۲ درصد) باقی مانده از محل منابع سیستم بانکی باید تأمین گردید (هر دو جدول شماره‌ی ۱). از این مجموعه‌ی سرمایه‌گذاری ۲/۴ درصد برای امور عمومی، ۴۷/۹ درصد برای امور اجتماعی، ۴۵/۶ درصد برای امور اقتصادی و ۴/۱ درصد باقی مانده برای سایر امور عمرانی

صرف می‌شد (جدول شماره‌ی ۲).

بررسیها نشان می‌دهد که تصویر دقیقی از عملکرد سرمایه‌گذاری در هیچ یک از سالهای برنامه‌ی اول وجود ندارد. تنها در بخش بودجه مربوط به دولت برآوردهایی دیده می‌شود که می‌تواند از بُعد مالی عملکرد سرمایه‌گذارها را نشان دهد (جدول شماره‌ی ۳). براساس ارقام هیچ گونه رابطه قانونمندی بین حجم سرمایه‌گذاریهای انجام شده از محل بودجه‌های عمرانی با ارقام مصوب دیده نمی‌شود. در مواردی عملکرد به متجاوز از ۴۵ برابر رقم برنامه می‌رسد و در مواردی عملکرد حتی ۲۰ درصد رقم مندرج در برنامه نیست. به طور قطع، درجه‌ی انحراف از ارقام برنامه، در سالهای پایانی برنامه، بیش از سالهای اولیه بوده است. با این اوصاف، توزیع منابع عمرانی بین انواع بخشها و فعاليتها نیز با نسبتهای مصوب سازگاری نشان نمی‌دهد.

به طور خلاصه، در برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی اول، الگوی برنامه نشان دهنده‌ی تأثیر حضور سرمایه، نیروی کار و دانش فنی در اندازه‌ی تولید نیست. تفکیک سرمایه‌گذاری بین بخشهای دولتی و خصوصی صورت نمی‌پذیرد و فقط دولت با برون‌زا فرض کردن تخصیص منابع بودجه‌ای از دیدگاه سرمایه‌ای از سایر سرمایه‌گذاران جدا می‌شود. مکانیزم حرکت بخش غیردولتی هم براساس نیازهای برنامه مشخص نمی‌شود.

در ارزیابی برنامه، وقتی کل سیستم در

نظر گرفته می‌شود، هیچ برآوردی از عملکرد وجود ندارد ولی در مورد بودجه‌ی عمرانی که برآوردهایی موجود است، عملکرد با ارقام مصوب تفاوت فاحشی نشان می‌دهد. در این چارچوب است که گفته می‌شود ضابطه‌ی مشخصی برای تخصیص منابع مالی برای سرمایه‌گذاری توسط بخشهای مختلف وجود نداشته است و عملکرد مجموعه‌ی سرمایه‌گذاری هم از لحاظ مالی غیر قابل تحقیق دیده می‌شود.

نکته‌ای که بایدبراین خلاصه افزوده شوداین است که عملکرد فنی منابع سرمایه‌گذاری در هیچ یک از بخشها وجود ندارد. به بیان دیگر، حتی در مواردی که سرمایه‌گذارها چندین برابر رقم برنامه است، هیچ دلیلی وجود ندارد که با استناد به آن، بتوان توسعه‌ی فیزیکی را اندازه‌گیری نمود. به بیان دیگر، فقدان معیارهای اندازه‌گیری پیشرفت فیزیکی حتی به مراتب گسترده‌تر از فقدان معیارهای اندازه‌گیری عملکرد مالی است.

فصل دوم: تخصیص منابع در لایحه برنامه‌ی دوم

در لایحه برنامه‌ی دوم^(۳) دو الگوارائه می‌شود که معلوم نیست کدام الگو ملاک ارزیابی تحولات در برنامه بوده است. محاسبات عادی نشان می‌دهد که رشدها به صورت هندسی و بدون مراجعه به الگوها بوده است. با وجود این هنوز باید الگوها ارزیابی شود تا روشن گردد که برنامه تا چه حد می‌توانسته براساس الگوها رفتار کند.

جدول شماره ۱ - تصویر سرمایه‌گذاری ثابت طی برنامه اول (۱۳۷۲ - ۱۳۶۸)

۱۳۷۰				۱۳۶۹				۱۳۶۸						
جمع	سیستم بانکی	پس انداز خصوصی	بودجه عمرانی	جمع	سیستم بانکی	پس انداز خصوصی	منابع بنگاه‌های دولتی	بودجه عمرانی	جمع	سیستم بانکی	پس انداز خصوصی	منابع بنگاه‌های دولتی	بودجه عمرانی	
۱۷۰۳	۱۲۰۸	۳۸۰۰	۱۱۹/۵	۱۷۶۰۸	۱۲۰۶	۳۸۰۰	-	۱۲۶/۲	۶۱/۹	-	-	-	۶۱/۹	امور عمومی
۱۲۰۴	-	-	۱۲/۴	۱۰۰۴	-	-	-	۱۰۰/۴	۸/۲	-	-	-	۸/۲	آمار و خدمات عمومی فنی
۶۰۰۸	۱۲۰۸	۳۸۰۰	۱۰۰/۰	۵۹۰۶	۱۲۰۶	۳۸۰۰	-	۹۰۰	۴/۹	-	-	-	۴/۹	اطلاعات و ارتباطات جمعی
۹۷۰۱	-	-	۹۷/۱	۱۰۶/۸	-	-	-	۱۰۶/۸	۴۸/۸	-	-	-	۴۸/۸	ساخت‌ها و تأسیسات دولتی
۲۰۸۸۰۲	۹۷۳/۰	۱۲۷۲/۶	۵۴۸/۴	۲۶۹۴/۱	۹۳۶/۰	۱۱۸۴/۹	۹۰/۵	۴۸۲/۷	۲۲۴/۰/۸	۸۶۸/۷	۱۰۲۵/۴	۸۱/۱	۲۶۵/۶	امور اجتماعی
۲۰۹۰۹	۲۰۰۰	۵۰۰	۱۸۴/۹	۱۷۲/۷	۱۶/۰	۴/۰	-	۱۵۴/۷	۶۷/۱	۵۰۰	۱/۲	-	۶۰/۹	آموزش و پرورش عمومی
۸۸۰۵	۳۶/۰	۴۳/۵	۹/۰	۸۶/۷	۳۶/۰	۴۳/۵	-	۷/۲	۳/۸	-	-	-	۳/۸	فرهنگ و هنر
۱۲۹۰۳	۶/۵	۳۵۳	۹۷/۵	۱۲۴/۹	۵/۰	۳۲/۴	-	۸۷/۵	۷۰/۵	۳/۵	۲۱/۲	-	۲۵/۸	بهداشت: درمان و تغذیه
۱۵۱۰۳	-	۱۴۵/۹	۱۴۵/۹	۱۱۵/۴	-	۱۱۱/۸	-	۳/۶	۵۸/۸	-	۵۶/۴	-	۲/۴	تأمین اجتماعی و بهریستی
۱۲۰۱	-	-	۱۲/۱	۱۲/۰	-	-	-	۱۲/۰	۸/۴	-	-	-	۸/۴	تربیت بدنی و امور جوانان
۱۹۶/۱	-	۱۷۵/۰	۲۱/۱	۱۸۰/۸	-	۱۶۰/۰	-	۲۰/۸	۱۶۴/۳	-	۱۵۰/۰	-	۱۶/۳	عمران شهرها
۱۵۰۸	-	۳/۳	۱۲/۵	۱۰/۶	-	۳/۱	-	۷/۵	۴/۷	-	۱/۷	-	۳/۰	عمران و نوسازی روستاها
۱۸۷۰۴	۱۹۴/۲	۸۶۳/۲	۲۴/۱	۱۸۰۱/۷	۸۶۳/۵	۸۲۸/۸	۸۵/۵	۲۳/۹	۱۷۲/۵	۸۳۴/۸	۷۹۴/۸	۷۸/۳	۱۳/۶	تأمین مسکن
۰/۵	-	-	۰/۶	۰/۵	-	-	-	۰/۵	-	-	-	-	-	حفاظت محیط زیست
۵۰	-	-	۵/۰	۵/۰	-	-	-	۵/۰	۵/۳	-	-	-	۵/۳	عملیات چندان منظوره توسعه نواحی
۵۷/۳	۵/۰	۱/۴	۴۸/۴	۴۶/۶	۵/۰	۱/۳	۲/۵	۳۷/۸	۲۲/۷	۰/۴	۰/۱	۰/۶	۲۱/۶	آموزش فنی و حرفه‌ای
۵۸۰۷	۱۰/۹	-	۴۷/۸	۵۱/۸	۱۰/۵	-	-	۴۱/۳	۵۳/۴	۲۵/۰	-	-	۲۸/۴	آموزش عالی
۸۳۰۲	۰/۴	-	۸۰/۰	۸۳/۴	-	-	۲/۵	۸۰/۹	۶۰/۳	-	-	-	۲/۲	تحقیقات
۳۰۵۵۰۲	۵۶۶/۵	۳۸۵/۱	۹۲۴/۷	۲۸۵۰/۰	۴۶۴/۴	۳۵۲/۶	۱۲۰۵/۸	۸۳۱/۲	۱۸۶۳/۲	۲۴۸/۳	۲۰۵/۸	۷۷۱/۴	۵۰۰/۸	امور اقتصادی
۲۳۹/۸	۲۸۶/۵	۱۵۶/۱	۱۷۲/۷	۴۵۵/۹	۱۸۸/۲	۱۰/۲	۲۲/۲	۱۳۲/۱	۲۵۰/۹	۱۴۵/۸	۹۸/۷	۲۱/۹	۸۴/۵	کشاورزی و منابع طبیعی
۲۸۰۳	۲۳/۴	۱۷/۵	۱۷۲/۷	۲۳۱/۲	۲۴/۵	۲۴/۱	۴/۶	۱۶۸/۰	۱۰۱/۸	۱۱/۵	۴/۴	۳/۶	۸۲/۳	منابع آب
۳۲۹/۰	-	۲/۰	۴۱/۳	۲۸۳/۳	-	۲/۰	۲۳۶/۶	۴۴/۷	۲۰۷/۴	-	۲/۰	۱۸۸/۶	۱۶/۸	برق
۴۵۲/۶	۱۱۰/۵	۷۹/۲	۱۵۹/۷	۵۲۶/۸	۱۳۹/۴	۹۹/۹	۱۲۵/۸	۱۶۱/۷	۲۷۹/۹	۱۳۶/۵	۹۷/۸	۹۸/۳	۱۴۷/۳	صنایع
۳۳۰/۲	-	-	-	۳۹۵/۳	-	-	۳۹۵/۳	-	۱۷۰/۸	-	-	۱۷۰/۸	-	نفت
۱۶۱/۱	-	-	-	۱۳۰/۶	-	-	۱۳۰/۶	-	۸۷/۳	-	-	۸۷/۳	-	گاز
۱۱۸/۳	۱۴/۰	۱/۰	۶۹/۲	۷۷/۴	۹/۰	۶/۰	۱۵/۰	۲۷/۴	۲۳/۸	۰/۷	۲/۰	-	۲۱/۱	معادن
۸۳/۶	۵۱/۱	۲۱/۹	۷/۱	۸۴/۳	۵۱/۱	۲۱/۹	۳/۹	۷/۴	۸/۱	۲/۱	۰/۹	۰/۲	۴/۹	بازرگانی
۲۶۲/۴	۴۰/۱	۱/۰	۲۸۶/۱	۲۹۸/۱	۲۱/۳	۰/۹	۲۲/۶	۲۴۳/۳	۲۴۳/۳	۵۱/۷	-	۳۰/۹	۱۲۱/۷	راهنمایی و ترابری
۲۱۷/۰	-	-	۱۱/۰	۲۵۸/۸	-	-	۲۳۸/۲	۲۰/۶	۱۷۱/۵	-	-	۱۶۹/۸	۱/۷	پست و مخابرات
۱۱۳/۱	۲۰/۹	۸۷/۴	۴/۸	۱۱۲/۳	۲۰/۹	۸۷/۴	-	۴/۰	۰/۵	-	-	-	۰/۵	جهت‌نگردی
۲۴۶/۳	-	-	۲۳۶/۳	۲۱۷/۲	-	-	-	۲۱۷/۲	۱۸۹/۷	-	-	-	۱۸۹/۷	سایر هزینه‌های عمرانی
۶۳۵۰۰۲	۱۵۵۲/۳	۱۶۹۵/۷	۱۸۲۸/۹	۵۹۴۲/۱	۱۴۱۳/۰	۱۵۷۵/۵	۱۲۹۶/۳	۱۶۵۷/۳	۴۳۱۸/۷	۱۲۱۷/۰	۱۲۳۱/۲	۸۵۲/۵	۱۰۱۸/۰	جمع

(متمم جدول شماره ۱ - تصویر سرمایه گذاری ثابت طی برنامه اول) (مبالغ به میلیارد ریال)

۱۳۶۸ - ۱۳۷۲					۱۳۷۲					۱۳۷۱				
جمع	سیستم بانکی	پس انداز خصوصی	منابع بنگاههای دولتی	بودجه عمرانی	جمع	سیستم بانکی	پس انداز خصوصی	منابع بنگاههای دولتی	بودجه عمرانی	جمع	سیستم بانکی	پس انداز خصوصی	منابع بنگاههای دولتی	بودجه عمرانی
۷۲۲/۰	۵۱/۰	۱۵۲/۰	-	۵۱۹/۶	۱۵۳/۳	۱۲/۸	۳۸/۰	-	۱۰۲/۵	۱۶۰/۳	۱۲/۸	۳۸/۰	-	۱۰۹/۵
۵۵/۴	-	-	-	۵۵/۴	۱۲/۷	-	-	-	۱۲/۷	۱۱/۷	-	-	-	۱۱/۷
۲۴۸/۰	۵۱/۰	۱۵۲/۰	-	۴۵۰/۰	۶۱/۹	۱۲/۸	۳۸/۰	-	۱۱/۱	۶۰/۸	۱۲/۸	۳۸/۰	-	۱۰۰/۰
۴۱۹/۲	-	-	-	۴۱۹/۲	۷۸/۷	-	-	-	۷۸/۷	۸۷/۸	-	-	-	۸۷/۸
۱۴۰۲۸/۹	۲۸۴۹/۵	۶۲۴۴/۶	۴۶۸/۴	۲۴۶۶/۴	۳۱۷۷/۸	۱۰۵۷/۴	۱۴۲۵/۱	۱۰۲/۶	۵۹۲/۷	۳۰۱۸/۰	۱۰۱۴/۴	۱۳۳۶/۶	۱۰۰/۰	۵۷۷/۰
۹۰۸/۸	۸۷/۱	۲۱/۷	-	۸۰۰/۰	۲۳۵/۵	۲۳/۸	۶/۰	-	۲۰۵/۷	۲۲۱/۶	۲۲/۳	۵/۵	-	۱۹۳/۸
۳۵۵/۵	۱۴۴/۰	۱۷۴/۰	-	۳۷۵/۵	۸۸/۰	۳۶/۰	۴۳/۵	-	۸/۵	۸۸/۵	۳۶/۰	۴۳/۵	-	۹۰/۰
۶۲۲/۵	۲۸/۰	۱۵۸/۵	-	۲۵۴/۰	۱۵۶/۶	۶/۵	۳۴/۹	-	۱۱۵/۲	۱۵۱/۲	۶/۵	۳۴/۷	-	۱۱۰/۰
۷۲۳/۶	-	۷۰۰/۵	-	۲۳/۱	۲۲۳/۲	-	۲۱۷/۶	-	۵/۶	۱۷۴/۹	-	۱۶۸/۸	-	۶/۱
۵۵/۲	۵/۲	-	-	۵۰/۰	۱۱/۸	۳/۸	-	-	۸/۰	۱۰/۹	۱/۴	-	-	۹/۵
۹۸۵/۹	-	۸۸۵/۰	-	۱۰۰/۹	۲۳۳/۲	-	۲۱۰/۰	-	۲۳/۲	۲۱۱/۵	-	۱۹۰/۰	-	۲۱/۵
۷۴/۵	-	۱۶/۵	-	۵۸/۰	۲۳/۸	-	۴/۸	-	۱۹/۰	۱۹/۶	-	۳/۶	-	۱۶/۰
۹۳۳۶/۰	۲۴۹۴/۱	۲۲۸۲/۹	۴۴۳/۷	۱۱۵/۶	۲۰۰۲/۱	۹۷۰/۰	۹۰۶/۹	۹۶/۸	۲۸/۴	۱۹۴/۰/۶	۹۳۱/۶	۸۸۹/۲	۹۴/۲	۲۵/۶
۲/۰	-	-	-	۲/۰	۰/۴	-	-	-	۰/۴	۰/۵	-	-	-	۰/۵
۲۵/۳	-	-	-	۲۵/۳	۵/۰	-	-	-	۵/۰	۵/۰	-	-	-	۵/۰
۲۳۷/۰	۲۱/۴	۵/۵	۱۰/۱	۲۰۰/۰	۵۴/۹	۵/۸	۱/۴	۲/۰	۴۵/۷	۵۵/۵	۵/۲	۱/۳	۲/۵	۴۶/۵
۲۸۲/۴	۶۸/۷	-	-	۲۱۳/۷	۵۶/۲	۱۱/۲	-	-	۴۵/۰	۶۲/۳	۱۱/۱	-	-	۵۱/۲
۲۹۹/۹	۱/۰	-	۱۴/۶	۳۸۴/۳	۸۷/۱	۰/۳	۳/۸	-	۸۳/۰	۸۵/۹	۰/۳	-	۳/۳	۸۲/۳
۱۳۲۴/۴	۲۴۹۲/۵	۱۶۷۰/۷	۵۱۹۸/۴	۴۰۰۲/۸	۲۷۲۱/۵	۵۷۷/۰	۳۴۸/۹	۹۵/۰	۸۴۵/۶	۲۹۰۷/۲	۵۴۶/۳	۳۷۸/۳	۱۰۹۲/۱	۹۰۰/۵
۲۸۶۸/۰	۱۲۲۵/۷	۷۲۶/۳	۱۲۸/۸	۷۸۷/۲	۷۳۱/۹	۳۰۵/۵	۱۸۲/۶	۳۳/۵	۲۱۰/۳	۶۸۹/۵	۲۹۹/۷	۱۷۸/۵	۲۵/۷	۱۸۵/۶
۱۱۲۰/۴	۱۸۳/۴	۱۲۲/۰	۲۷/۸	۷۸۷/۲	۲۶۸/۸	۴۶/۰	۳۱/۰	۷/۲	۱۸۴/۶	۲۷۰/۳	۴۸/۰	۳۵/۰	۷/۷	۱۷۹/۶
۱۵۷۱/۶	-	۱۰/۰	۱۳۹۰/۴	۱۷۱/۲	۳۸۱/۵	-	۲/۰	۳۴۵/۳	۳۴/۲	۳۷۰/۴	-	۲/۰	۳۳۴/۲	۳۴/۲
۱۹۳۲/۲	۴۴۶/۶	۳۲۰/۱	۴۹۱/۹	۶۷۳/۶	۱۶۸/۲	۶/۷	۴/۸	۷۳/۱	۸۳/۶	۳۰۴/۷	۵۳/۵	۲۸/۴	۹۱/۵	۱۲۱/۳
۱۳۰/۰	-	-	۱۳۰/۰	-	۱۳۰/۷	-	-	-	۱۳۰/۷	-	۲۷۴/۰	-	-	۲۷۴/۰
۶۴۰/۴	-	-	۶۴۰/۴	-	۱۲۸/۷	-	-	-	۱۲۸/۷	-	۱۳۲/۷	-	-	۱۳۲/۷
۵۳۷/۰	۷۵/۷	۵۰/۰	۱۲۱/۷	۲۸۹/۶	۱۶۶/۹	۳۰/۰	۱۸/۰	۴۶/۷	۷۲/۲	۱۵۰/۶	۲۲/۰	۱۴/۰	۳۵/۰	۷۹/۶
۲۳۵/۳	۲۰۶/۵	۸۸/۵	۱۴/۶	۲۵/۷	۷۷/۲	۵۱/۱	۲۱/۹	۳/۵	۰/۷	۸۲/۱	۵۱/۱	۲۱/۹	۳/۵	۵/۶
۱۶۶۲/۰	۲۷۰/۹	۴/۰	۱۸۹/۸	۱۱۹۷/۳	۴۱۷/۶	۱۱۶/۷	۱/۱	۵۳/۶	۲۴۶/۲	۳۵۹/۶	۴۱/۱	۱/۰	۳۷/۵	۲۸۰/۰
۹۴۳/۵	-	-	۸۹۲/۰	۵۱/۵	۱۴۶/۴	-	-	۱۲۷/۷	۸/۷	۱۵۹/۸	-	-	۱۵۰/۳	۹/۵
۴۵۳/۰	۸۳/۷	۳۴۹/۸	-	۱۹/۵	۱۱۳/۶	۲۱/۰	۸۷/۵	-	۵/۱	۱۱۳/۵	۲۰/۹	۸۷/۵	-	۵/۱
۱۲۰۰/۲	-	-	-	۱۲۰۰/۲	۲۸۹/۶	-	-	-	۲۸۹/۶	۲۶۷/۴	-	-	-	۲۶۷/۴
۲۹۳۱۶/۱	۷۳۹۳/۰	۸۰۶۷/۳	۵۶۶۶/۸	۱۱۸۹/۰	۶۳۴۲/۲	۱۶۴۷/۲	۱۸۱۲/۰	۱۰۵۲/۶	۱۸۳۰/۴	۶۳۶۲/۹	۱۵۶۳/۵	۱۷۵۲/۹	۱۱۹۲/۱	۱۸۵۴/۴

(توضیح: این جدول با ارقام و اقسام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه نقل شده است)

جدول شماره ۲ - توزیع هزینه‌های سرمایه‌گذاری در برنامه‌ی عمرانی اول

کل	سیستم بانکی	پس اندازهای خصوصی	منابع بنگاه‌های دولتی	بودجه عمرانی	
۲/۴۶	۰/۱۷	۰/۵۲	۰	۱/۷۷	امور عمومی
۴۷/۸۵	۱۶/۵۴	۲۱/۳۰	۱/۶۰	۸/۴۱	امور اجتماعی
۴۵/۵۹	۸/۵۰	۵/۷۱	۱۷/۷۳	۱۳/۶۵	امور اقتصادی
۴/۱۰	۰	۰	۰	۴/۱۰	سایر هزینه‌های عمرانی

(توضیح: این جدول با ارقام و ارقام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه نقل شده است)

الگوی اول یک تابع «کاب داگلاس» ساده است که در آن ارزش افزوده به کار، موجودی سرمایه و واردات ربط می‌یابد. سرمایه‌گذاری در این الگو به صورت زیر محاسبه شده است:

$$I_j = a_j [V_j + b_j V_j^{(-1)}] + c_j I_j^{(-1)}$$

ز در رابطه‌ی بالا نشان‌دهنده‌ی بخش است. در الگو نه بخش به شرح زیر وجود دارد:

AG = کشاورزی

IND = صنعت

OG = نفت و گاز

WP = آب و برق

CON = ساختمان

TR = حمل و نقل

COM = ارتباطات

EST = مستغلات

SAY = سایر بخشهای خدماتی

بنابراین الگوهای زیر، با در نظر گرفتن آمار دوره‌ی ۱۳۵۳ تا ۱۳۷۱ نوشته شده است:

۱- سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی (IAG):

$$IAG = 0.045 [VAG - 0.885 VAG^{(-1)}] + 0.85 IAG^{(-1)} - 26/6 DUM8 + 42/3 V DUM9$$

(۱/۶) ارزش افزوده بخش کشاورزی
 (-۸/۶) ارزش افزوده بخش کشاورزی
 (۲۵/۰۹) سرمایه‌گذاری در کشاورزی دوره پیشین
 (-۵/۸) ؟
 (۷/۸) ؟
 ؟
 در کشاورزی دوره پیشین
 کشاورزی
 دوره پیشین

$$R^2 = 0.95$$

در این رابطه و سایر رابطه‌های الگوهای پیشنهادی برای برنامه‌ی دوم، متغیرهای مجازی تعریف نشده‌اند. بنابراین مشخص نیست که DUM8 و DUM9 چیستند! در رابطه‌های الگوی اول، برخلاف رابطه‌های الگوی برنامه‌ی اول، ضرایب 1 و نیز ضریب کلی R^2 داده شده‌اند ولی روش محاسبه مشخص نیست.

۲- سرمایه‌گذاری در بخش صنعت (IIND):

$$IIND = 0.27 [VIND - 1.02 VIND(-1)] + 0.87 IIND(-1)$$

سرمایه‌گذاری (۱۴/۳) ارزش‌افزوده‌ی (۲۷/۲) ارزش‌افزوده‌ی (۴/۹) بر صنعت در دوره‌ی پیشین
دوره‌ی پیشین بخش صنعت
بخش صنعت

$$R^2 = 0.92$$

۳- سرمایه‌گذاری بر بخش نفت و گاز (IOG):

$$IOG = 0.51 [VOG - 0.26 VOG (-1)] + 0.429 IOG (-1) + 343/4 DUM11 - 53/7 DUM12$$

؟ (۴/۴) ؟ (۱۱/۱) سرمایه‌گذاری (۷/۲) ارزش‌افزوده‌ی (۱/۵) ارزش (۴/۶) افزوده‌ی دوره‌ی پیشین بر نفت و گاز در دوره‌ی پیشین
دوره‌ی پیشین بخش نفت و گاز
بخش نفت و گاز

$$R^2 = 0.94$$

۴- سرمایه‌گذاری بر بخش آب و برق (IWP):

$$IWP = 1/24 [VWP - 0.78 VWP (-1)] + 0.37 IWP (-1) + 195/6 DUM13 + 68 DUM14$$

؟ (۶/۳) ؟ (۱۰/۸) سرمایه‌گذاری (۶/۰) ارزش‌افزوده‌ی (۵/۵) ارزش (۲/۴۹) افزوده‌ی دوره‌ی پیشین بر آب و برق در دوره‌ی پیشین
دوره‌ی پیشین بخش آب و برق
بخش آب و برق

$$R^2 = 0.94$$

۵- سرمایه‌گذاری بر بخش ساختمان (ICON):

$$ICON = 0.48 [VCON - 0.34 VCON(-1)] + 0.3 ICON (-1) + 4/0.4 DUM15 - 17/4 DUM16$$

؟ (۶/۲۲) ؟ (۷/۶۸) سرمایه‌گذاری (۲/۹) ارزش (۲/۸) ارزش (۳/۹) افزوده‌ی دوره‌ی پیشین بر ساختمان در دوره‌ی پیشین
دوره‌ی پیشین بخش ساختمان
بخش ساختمان

$$R^2 = 0.94$$

۶- سرمایه‌گذاری بر بخش حمل و نقل (ITR):

$$ITR = 0.44 [VTR - 0.73 VTR(-1)] + 0.65 ITR (-1) + 56/1 DUM17 - 95/3 DUM18$$

؟ (۷/۲) ؟ (۵/۱) سرمایه‌گذاری (۸/۹) ارزش (۱۰/۷) ارزش (۷/۵) افزوده‌ی دوره‌ی پیشین بر حمل و نقل در دوره‌ی قبل
دوره‌ی قبل بخش حمل و نقل
بخش حمل و نقل

$$R^2 = 0.95$$

۷- سرمایه‌گذاری بر بخش ارتباطات (ICOM):

$$ICOM = 1/36 [VCOM - 0/99 VCOM(-1)] + 0/88 ICOM(-1) + 23/7 DUM19 - 65/95 DUM20$$

؟	؟	(۴/۰)	سرمایه‌گذاری (۱۰/۵)	ارزش افزوده‌ی (۲۰/۷)	ارزش (۳/۴)
			بر ارتباطات	دوره‌ی پیشین	افزوده‌ی
			در دوره‌ی	بخش ارتباطات	بخش ارتباطات
			پیشین		

$R^2 = 0/92$

۸- سرمایه‌گذاری بر بخش مستغلات (IEST):

$$IEST = 0/63 [VEST - 0/97 VEST(-1)] + 0/85 TEST(-1) + 311 DUM21 + 91/7 DUM22$$

؟	؟	(۹/۳)	سرمایه‌گذاری (۲۴/۳)	ارزش افزوده‌ی (۲۶/۰)	ارزش (۵/۵)
			بر مستغلات	دوره‌ی پیشین	افزوده‌ی
			در دوره‌ی	بخش مستغلات	بخش
			پیشین		مستغلات

$R^2 = 0/97$

۹- سرمایه‌گذاری بر سایر بخشهای خدماتی (ISAY):

$$ISAY = 0/21 [VSAY - 0/53 VSAY(-1)] + 0/16 ISAY(-1) + 123/1 DUM23 - 68/9 DUM24$$

؟	؟	(۹/۷)	سرمایه‌گذاری (۲/۱)	ارزش افزوده‌ی (۱۲/۹)	ارزش (۱۰/۵)
			بر سایر	دوره‌ی پیشین	افزوده‌ی
			بخشهای	سایر بخشهای	سایر بخشهای
			خدماتی	خدماتی	خدماتی
			در دوره‌ی		
			پیشین		

$R^2 = 0/96$

وجود ندارد که دولت و بخش خصوصی بخواهند مقدار مشخصی سرمایه‌گذاری کنند.

الگوی دوم ارائه شده از طرف سازمان برنامه و بودجه برای برنامه‌ی دوم کم و بیش همان الگوی برنامه‌ی اول است که دوره‌ی ۱۳۳۸ تا ۱۳۶۹ را پوشش می‌دهد. در این الگو نیز نه رابطه‌ی سرمایه‌گذاری

در الگو هیچ تفکیک یساتمیزی بین ماهیت سرمایه‌گذاری خصوصی با دولتی وجود ندارد، به بیان دیگر دو نوع سرمایه‌گذاری از هر نظر جانشین یکدیگرند و فرق نمی‌کند که سرمایه‌گذار دولت باشد یا بخش خصوصی. از آن جا که مصرف هریک از دو بخش خصوصی و دولتی هم ربطی به سرمایه‌گذار یهایشان ندارد، هیچ دلیلی

جدول شماره (۳) - عملکرد سرمایه گذاری دولت از محل بودجه های عمرانی

نوع عملیات	۱۳۷۱		۱۳۷۰		۱۳۶۹		۱۳۶۸	
	عملکرد	نسبت عملکرد به برنامه	عملکرد	نسبت عملکرد به برنامه	عملکرد	نسبت عملکرد به برنامه	عملکرد	نسبت عملکرد به برنامه
امور عمومی	۳۳۹/۷۶	۱۰۲/۵۰	۱۲۲/۸۰	۹۳/۷۲	۷۱/۵۵	۹۰/۳۰	۱۲۶/۲۰	۷۶/۷۲
امور اجتماعی	۳۳۴/۵۸	۵۹۲/۷۰	۱۱۷۵/۶۰	۱۵۵/۲۲	۱۲۶/۳۳	۶۰۹/۸۰	۹۸۲/۷۰	۱۰۲/۷۷
آموزش و پرورش عمومی	۲۹۶/۰۶	۲۰۵/۷۰	۳۵۲/۱۰	۱۳۸/۵۱	۱۰۸/۲۷	۱۶۷/۵۰	۱۵۴/۷۰	۱۲۵/۹۴
فرهنگ و هنر	۶۵۴/۱۲	۸/۵۰	۲۹/۰۰	۲۰۸/۸۹	۱۵۱/۳۹	۱۰/۹۰	۷/۲۰	۱۴۷/۳۷
بهداشت، درمان و تغذیه	۴۱۲/۱۵	۱۱۵/۲۰	۲۶۹/۷۰	۲۰۶/۶۷	۱۳۲/۴۹	۱۱/۸۰	۸۷/۵۰	۱۲۰/۵۲
تأمین اجتماعی و بهزیستی	۶۲۲/۲۱	۵/۶۰	۱۷/۴۰	۲۱۴/۸۱	۵/۴۰	۸/۷۰	۳/۶۰	۱۸۳/۳۳
تربیت بدنی و امور جوانان	۶۹۱/۲۵	۸/۰۰	۳۶/۵۰	۳۳۹/۶۷	۱۵۱/۶۷	۱۸/۲۰	۱۲/۰۰	۱۴۸/۸۱
عمران شهرها	۹۳۲/۹۷	۲۳/۲۰	۱۲۶/۵۰	۳۳۶/۰۲	۲۹۱/۸۳	۶۰/۷۰	۲۰/۸۰	۲۱۶/۷۸
عمران و نوسازی روستاها	۲۲۲/۶۸	۱۹/۰۰	۳۹/۰۰	۲۱۹/۲۰	۲۷۶/۰۰	۲۰/۷۰	۷/۵۰	۴۷۰/۰۰
تأمین مسکن	۱۹۳/۶۶	۲۸/۴۰	۸۸/۹۰	۳۵۳/۹۴	۲۳۳/۸۹	۱۰۳/۷۰	۳۳/۹۰	۱۰۰/۷۲
حفاظت محیط زیست	۲,۵۲۵/۰۰	۰/۴۰	۵/۵۰	۴۸۳/۳۳	۵۰۰/۰۰	۲/۵۰	۰/۵۰	***
عملیات چند منظوره	۱,۹۳۰/۰۰	۵/۰۰	۲۷/۸۰	۳۳۸/۰۰	۱۶/۹۰	۱۱/۱۰	۵/۰۰	۱۶۰/۳۸
توسعه توریستی	۲۲۶/۱۷	۴۵/۷۰	۶۰/۳۰	۱۰۲/۸۹	۴۹/۸۰	۳۶/۹۰	۳۷/۸۰	۹۶/۷۶
آموزش فنی و حرفه ای	۲۰۹/۵۳	۱۲۸/۰۰	۱۲۲/۹۰	۶۴/۳۲	۸۲/۲۰	۵۷/۰۰	۱۲۲/۲۰	۳۷/۱۱
آموزش عالی و تحقیقات	۶۴۵/۹۹	۸۵۶/۵۰	۱,۶۱۹/۹۰	۱۶۵/۷۳	۱,۵۳۳/۵۰	۱,۰۴۲/۰۰	۸۳۱/۲۰	۱۱۲/۳۸
امور اقتصادی	۳۳۹/۰۹	۵۰/۲۸	۳۳۳/۱۰	۱۱۵/۵۸	۱۹۹/۶۰	۱۶۶/۴۰	۱۳۳/۱۰	۱۲۴/۷۳
کشاورزی و منابع طبیعی	۳۷۱/۴۵	۸۷/۳۰	۳۵۲/۸۰	۲۲۵/۳۲	۱۱۴/۵۸	۱۹۲/۵۰	۱۶۸/۰۰	۱۰۷/۲۹
منابع آب	۱,۴۱۰/۳۳	۴۸۲/۳۰	۹۱/۳۰	۲۴۴/۳۱	۱۶۰/۴۰	۷۱/۷۰	۴۴/۷۰	۱۴۸/۲۱
برق	۱۸۱/۷۰	۸۳/۶۰	۲۱۵/۴	۱۳۵/۳۸	۱۵۹/۷۰	۲۱۴/۶۰	۱۶۱/۷۰	۹۳/۰۱
صنایع	***	***	***	***	***	***	***	***
نفط	***	***	***	***	***	***	***	***
گاز	***	***	***	***	***	***	***	***
معادن	۲۴۷/۰۹	۷۲/۲۰	۱۰۰/۱۰	۱۳۶/۰۸	۹۴/۳۰	۵۱/۹۰	۴۷/۲۰	۱۲۷/۹۶
بازار گامی	۱۲,۸۸۵/۷۱	۹۰/۲۰	۲۴/۱۰	۱۵۰/۷۰	۷/۱۰	۸/۳۰	۷/۴۰	۱۳۶/۷۳
راه و ترابری	۵۵/۶۹	۲۶۶/۲۰	۵۸۶/۹۰	۱۶۵/۵۷	۳۷۳/۷۰	۳۲۶/۲۰	۲۴۳/۳۰	۱۲۱/۱۷
پست و مخابرات	۲۳۳/۳۳	۲۰/۳۰	۱۰/۸۰	۶۹/۰۹	۷/۶۰	۳۳/۸۸	۲۰/۶۰	۸۲/۳۵
جهانگردی	۱۹/۶۱	۱/۰۰	۲/۳۰	۵۲/۰۸	۲/۵۰	۳/۴۰	۴/۰۰	۶۰/۰۰
سایر هزینه های عمرانی	۰/۰۰	۲۸۹/۶۰۰	۰/۲۰	۲۶۷/۴۰	۳۰/۲۰	۲۴/۲۰	۲۱۷/۲۰	۲۳/۹۹

مأخذ: سازمان برنامه بودجه در قانون برنامه های اول و دوم ۱۳۵۸-۶۰
 سازمان برنامه بودجه دولت و سازمان های مختلف
 (توسیع این جدول با ارقام و قلم مندرج در این جداول سازمان برنامه نقل شده است)

ادامه جدول شماره ۴ - سرمایه‌گذاری منابع عمرانی در برنامه‌ی دوم (سناریوی ۱)

عنوان	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	جمع دوره
امور اقتصادی	۵۴۶۲/۴	۸۷۴۶/۸	۱۲۱۶۳/۹	۱۶۳۴۵/۶	۳۲۹۷۱/۹	۳۰۴۳۳/۶	۹۰۶۶۱/۹
کشاورزی و منابع طبیعی	۵۰۲/۷	۵۴۲/۱	۷۰۶/۱	۸۹۰/۵	۱۰۷۲/۲	۱۲۰۱/۵	۴۵۱۳/۳
(سود تسهیلات بانکی)			(۹۵/۵)	(۲۰۷/۲)	(۲۲۸/۱)	(۲۹۱/۰)	(۱۱۳۱/۹)
منابع آب	۸۷۰/۳	۱۰۰۰/۵	۱۱۵۴/۳	۱۵۰۰/۴	۱۸۰۸/۸	۲۰۲۶/۰	۷۵۰۰/۰
(سود تسهیلات بانکی)				(۱۱/۳)	(۲۴/۳)	(۳۲/۲)	(۷۲/۸)
برق	۴۸۲/۳	۱۶۱۳/۷	۳۳۲۶/۵	۴۷۳۷/۳	۶۴۸۷/۶	۸۶۵۸/۰	۲۴۸۲۳/۱
(از محل عوارض صنعت برق)	--	(۱۰۷۵)	(۲۶۸۶/۵)	(۴۰۳۲/۳)	(۵۶۸۷/۶)	(۷۶۰/۸)	(۲۱۰۸۰/۴)
صنایع	۱۵۱/۹	۱۶۵/۶	۱۸۱/۹	۱۹۲/۸	۳۵۴/۷	۵۲۹/۳	۱۴۲۲/۳
(سود تسهیلات بانکی)					(۱۵۲/۵)	(۲۲۸/۹)	(۴۸۲/۲)
نفت	۱۴۲۲/۵	۲۵۶۰/۷	۳۲۷۸/۴	۲۷۰۵/۱	۸۰۰۵/۲	۱۱۹۱۷/۵	۳۰۲۶۶/۹
(از محل عوارض صنعت برق)	--	(۱۳۱۸/۶)	(۱۹۸۸/۴)	(۳۲۸۹/۱)	(۶۱۷۵/۲)	(۹۷۰/۰)	(۲۲۶۳۱/۳)
گاز	۳۷۲/۸	۴۲۴۲۵/۲	۶۲۱/۷	۸۷۶/۹	۱۲۹۳/۰	۱۴۷۳/۲	۴۶۹۰/۰
(از محل عوارض صنعت گاز)	--	(۵۵/۲)	(۲۲۰/۷)	(۲۵/۱)	(۸۵۵/۱)	(۱۰۰۴/۲)	(۲۵۸۶/۱)
معادن	۱۷۸/۴	۱۷۹/۷	۲۰۳/۳	۲۰۳/۳	۳۱۷/۳	۲۹۶/۳	۱۱۰۰/۰
بازرگانی	۹۰/۱	۱۱۱/۲	۱۳۱/۸	۱۶۴/۲	۱۹۸/۳	۱۹۸/۳	۸۰۴/۳
راه و ترابری	۱۳۶۸/۱	۱۶۰۴/۸	۱۹۷۵/۷	۲۳۶۵/۳	۲۷۰۲/۰	۳۰۲۱/۰	۱۱۶۷۸/۸
پست و مخابرات	۲۰/۳	۵۲۷/۰	۵۶۱/۳	۶۶۵/۴	۷۸۸/۰	۹۲۴/۲	۳۴۸۵/۹
(از محل عوارض صنعت پست و مخابرات)			(۵۳۸)	(۶۴۱)	(۷۶۲)	(۹۱۶)	(۳۳۶۱)
جهانگردی	۱۰۰	۱۵۳	۲۳۰	۲۴۰	۲۴۸	۵۸۳	۱۷۵/۴
(سود تسهیلات بانکی)	--	(۲۰۰)	(۳۰۰)	(۴۰۰)	(۹۰/۸)	(۱۹/۳)	(۳۷/۱)
جمع امور	۷۸۶۳/۳	۱۱۶۱۳/۵	۱۵۵۴۲/۸	۲۰۳۱۹/۴	۲۷۵۲۶/۷	۲۵۷۵۲/۸	۱۱۰۷۵۶/۲
سایر	۱۸۲۰/۶	۱۰۰۰/۳	۹۲۵/۸	۱۰۲۱/۰	۱۰۸۵/۱	۱۱۲۸/۴	۵۱۷۰/۶
(سود تسهیلات بانکی)	--	--	(۸۶/۰)	(۱۰۲/۰)	(۱۱۸۰/۰)	(۱۴۱/۰)	(۲۴۷)
جمع کل	۹۶۸۳/۹	۱۲۶۱۳/۸	۱۶۴۶۸/۶	۲۱۳۵۰/۴	۲۸۶۱۱/۸	۲۶۸۸۲/۲	۱۱۵۹۲۶/۸

مبلغ ۴۹۷۸۲ میلیارد ریال از کل هزینه‌های عمرانی دولت در برنامه دوم از محل عوارض منابع برق، نفت و گاز و پست و مخابرات تأمین می‌گردد.

(توضیح: این جدول با ارقام و ارقام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه‌نظاری تهیه شده است)

به شرح زیر وجود دارد:

۱- سرمایه گذاری بر بخش کشاورزی

$$IAG = 0.34636 [1 - 0.85878 - (0) \times (0.52222) - (1) \times (0.38554)] \\ \times [VAG - 0.93736 VAG (-1)] + [0.85878 + (0) \times (0.52222) + (1) \times (0.38554)] IAG (-1)$$

۲- سرمایه گذاری بر بخش صنعت

$$IIND = 1.1777 \times [1 - 0.79949 - (0) \times (2.9152)] \times [VIND - 0.97563 VIND(-1)] + [0.79949 \\ + (0) \times (2.9152)] IIND (-1)$$

۳- سرمایه گذاری بر بخش نفت و گاز:

$$IOG = 0.27672 \times (1 - 0.71725) \times \{VOG - [0.93445 - (0) \times (0.70658) + (0) \\ \times (0.4681)] VOG (-1)\} + 0.71725 IOG (-1)$$

۴- سرمایه گذاری بر بخش ساختمان:

$$ICON = 0.096829 \times [1 - 0.77379 - 1 \times (0.15) - 3/1738] \times [VCON - 0.57039 VCON (-1)] \\ + [0.77379 + 1 \times (0.15) - 3/1738] \times ICON (-1)$$

۵- سرمایه گذاری بر بخش آب و برق:

$$IWP = 4.3463 \times [1 - 0.65775 - (0) \times 0.88672] \times [VWP - 0.94218 VWP (-1)] + \\ [0.65775 + (0) \times 0.88672] \times IWP (-1)$$

۶- سرمایه گذاری بر بخش حمل و نقل:

$$ITR = 1.7734 \times [1 - 0.78613 - (0) \times (1/4282) \times (0.15) - (0) \times (-1/0.803)] \\ \times [VTR - 0.73228 \times VTR(-1)] + [0.78613 + (0) \times (1/4282) \times (0.15) + (0) \times (-1/0.803)] \times ITR(-1)$$

۷- سرمایه گذاری بر بخش ارتباطات:

$$ICOM = 3.935 \times [1 - 0.82364 - (0) \times (7.0824) - (0) \times (0.26588)] \times [VCOM - 0.81953 \\ VCOM(-1)] + [0.82364 + (0) \times (7.0824) + (0) \times (0.26588)] \times ICOM (-1)$$

۸ سرمایه‌گذاری بر بخش مستغلات:

$$IEST = ۸/۴۷۰۲ \times [1 - ۰.۸۸۹۲۶ - (۰) \times (-۰.۳۶۰۸۷)] \times [VEST - ۰/۹۸۴۰۴ VEST (-۱)] \\ + [۰/۸۸۹۲۶ - (۰) \times (-۰.۳۶۰۸۷)] \times IEST (-۱)$$

۹- سرمایه‌گذاری بر سایر بخشهای خدماتی

$$ISAY = ۰/۲۶۵۲۸ \times [1 - ۰/۵۰۴۲۹ - ۱ \times ۷/۶۷۹۹ \times (-۰/۰۵)] \\ \times [VSAY - ۰/۶۰۵ VSAY (-۱)] + [۰/۵۰۴۲۹ + ۱ \times ۷/۶۷۹۹ \times (-۰/۰۵)] ISAY (-۱)$$

سرمایه‌گذاری عمرانی را برای دولت نشان می‌دهند. دلیل تخصیص به شرح دو جدول مشخص نیست. قدر مسلم در مجموع در برنامه‌ی دوم بر اساس سناریوی اول ۱۱۵/۹ هزار میلیارد ریال و بر اساس سناریوی دوم ۱۲۳/۴ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری از محل منابع عمرانی صورت می‌پذیرد. این مجموعه‌ی سرمایه‌گذاری بر مبنای شور دوم بررسی لایحه‌ی برنامه‌ی دوم توسعه تغییراتی کرده است که تغییرات نیز با کل نیازهای اقتصاد ارتباط مشخصی ندارد (جدول شماره ۶).

به طور خلاصه، در برنامه‌ی دوم مکانیزم سرمایه‌گذاری، تفکیک آن بین دو بخش و رابطه‌ی علت و معلولی بین سرمایه‌گذاریهای دولتی و خصوصی به هیچ وجه مشخص نیست. از ابزارهای انگیزشی برای تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری هم هیچ حرفی به میان نمی‌آید. به نظر می‌رسد که تخفیف در نرخ کارمزد بانکی یکی از عوامل انگیزشی باشد، اما از آن جا که جزییات حجم اعتبارات اعطایی توسط بانکها به بخش خصوصی

گذشته از شکل عجیب و نامتعارف ضرایب و نامشخص بودن مطلوبیت برآوردها، روش برآورد هم به درستی روشن نیست. به نظر می‌رسد که اطلاعات با استفاده از یک نرم افزار از پیش ساخته شده به این الگو مبدل شده باشد. در هر صورت در الگوی شماره‌ی ۲ هم همان مشکل الگوی اول در مورد تفکیک و تفاوت بین دو نوع سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی موجود است. برنامه‌ریزان سازمان برنامه هم هیچ نشانه‌ای دال بر چگونگی تفکیک اطلاعات ارائه نمی‌دهند. پیچیدگی مساله زمانی شدت می‌یابد که دیده می‌شود در برنامه‌ی دوم هیچ نشانه‌ی دال بر میزان سرمایه‌گذاری خصوصی به وجود ندارد؛ یعنی برنامه‌ی دوم از این دیدگاه نسبت به برنامه‌ی اول پس روی نشان داده است.

وقتی مساله‌ی ارائه‌ی رقمها پیش می‌آید، برنامه‌ی دوم خود به دو پیش‌بینی تقسیم می‌شود که ضابطه‌ی آن تفاوت درآمدهای نفتی است. در هیچ یک از دو مورد اشاره‌ای به کاربرد الگویی خاص وجود ندارد. جداول شماره‌ی ۴ و ۵، این دو میزان

جدول شماره ۵ - سرمایه گذاری از محل منابع عمرانی در برنامه ی دوم (سناریوی ۲)

عنوان	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	جمع دوره
امور عمومی	۳۵۸:۵	۴۴۲:۳	۵۱۲:۲	۵۸۳:۵	۶۹۸:۸	۶۸۲:۵	۲۸۵۰:۴
قانون گذاری	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور عمومی کشور	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور قضایی شنی	-	-	-	-	-	-	-
اجرائی سیاست داخلی کشور	-	-	-	-	-	-	-
حفظ نظم و امنیت داخلی کشور	-	-	-	-	-	-	-
اداره روابط خارجی	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور مالی	-	-	-	-	-	-	-
آمار و خدمات عمومی فنی	۵۲:۲	۵۵:۹	۶۵:۸	۷۹:۲	۹۱:۷	۱۰۹:۰	۴۰۱:۶
اطلاعات و ارتباطات جمعی	۷۰:۴	۹۸:۶	۱۱۴:۷	۱۲۲:۷	۱۴۷:۲	۱۵۷:۶	۶۵۱:۹
ساختمانها و تأسیسات دولتی	۲۲۵:۹	۲۸۸:۸	۲۲۱:۸	۲۷۰:۶	۲۸۹:۸	۲۱۵:۹	۱۷۹۶:۹
اداره امور نیروی کار	-	-	-	-	-	-	-
امور دفاع ملی	-	-	-	-	-	-	-
امور اجتماعی	۲۰۴۲:۴	۲۷۱۴:۲	۲۲۷۶:۵	۹۴۷:۸	۲۵۰۲:۲	۲۲۴۱:۱	۱۹۷۹۱:۸
آموزش و پرورش عمومی متوسطه	۶۴۸:۹	۸۴۷:۴	۱۰۷۸:۴	۱۲۷۶:۸	۱۳۵۲:۶	۱۵۰۱:۹	۶۰۵۱:۰
و غیر رسمی	-	-	-	-	-	-	-
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۱۲۳:۱)
فرهنگ و هنر	۶۲:۶	۱۰۲:۰	۱۷۱:۹	۲۱۴:۰	۲۲۲:۰	۲۶۵:۲	۹۹۵:۴
(سود تسهیلات بانکی)	(۹:۳)	(۵:۶)	(۱۰:۴)	(۱۸:۳)	-	-	-
بهداشت، درمان و تغذیه	۴۷۲:۸	۵۰۷:۲	۶۲۰:۲	۷۲۶:۷	۸۲۳:۸	۱۰۰۹:۸	۳۷۲۹:۰
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۲۷:۵)
تأمین اجتماعی و بهزیستی	(۳۴:۹)	۴۱:۴	۵۵:۷	۶۴:۵	۷۱:۲	۸۱:۹	۲۱۴:۷
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۱۲۳)
تربیت بدنی و امور جوانان	۵۵:۲	۸۷:۲	۱۵۷:۳	۱۸۶:۶	۲۱۲:۴	۲۵۲:۸	۸۹۷:۹
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۲۲:۹)
عمران شهرها	۲۱۰:۰	۳۰۴:۸	۳۴۰:۳	۳۷۷:۹	۴۰۰:۲	۴۳۸:۷	۱۸۶۱:۹
عمران و نوسازی روستاها	۴۳:۵	۲۹:۰	۶۱:۷	۷۶:۵	۸۹:۴	۱۰۶:۴	۳۸۳:۱
تأمین مسکن	۵۵:۰	۱۲۵:۰	۱۴۴:۶	۱۴۷:۸	۴۷۴:۶	۷۲۹:۸	۱۷۲۱:۸
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۱۲۱۴:۰)
حفاظت محیط زیست	۱۸:۱	۲۵:۰	۲۶:۲	۴۱:۸	۴۶:۲	۵۱:۱	۲۰۰:۲
عملیات چند منظوره توسعه نواحی	۹۶:۵	۱۵۰:۴	۱۵۹:۷	۱۷۵:۱	۲۰۰:۵	۲۰۹:۶	۸۹۵:۳
آموزش عالی	۲۴۰:۸	۲۸۴:۶	۵۴۰:۶	۵۵۰:۰	۵۶۵:۰	۵۹۴:۰	۲۷۳۴:۱
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۳۸:۷)
کشاورزی و منابع طبیعی	۵۰۲:۷	۸۵۳:۵	۸۶۰:۱	۱۱۱۳:۶	۱۲۲۰:۰	۱۲۲۰:۲	۵۴۵۹:۴
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	(۱۳۱:۹)

(توضیح: این جدول با ارقام و اقلام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه نقل شده است)

ادامه‌ی جدول شماره ۵ - سرمایه‌گذاری از محل منابع عمرانی در برنامه‌ی دوم (سناریوی ۲)

عنوان	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	جمع دوره
امور اقتصادی	۵۴۴۴/۴	۱۰۸۵۶/۶	۱۳۶۲۹/۸	۱۷۶۲۱/۷	۲۳۷۱۶/۶	۳۰۶۸۲/۴	۹۶۵۱۷/۷
منابع آب	۸۷۰/۳	۱۸۸۴/۰	۱۹۰۵/۴	۱۹۲۷/۸	۱۹۹۵/۷	۲۰۹۵/۱	۹۸۲۰۰۰
(سود تسهیلات بانکی)				(۱۱/۲)	(۲۴/۳)	(۲۹/۲)	(۷۴/۸)
برق	۲۸۲۳	۱۶۲۸/۶	۲۲۲۷/۵	۴۷۴۹/۰	۶۴۹۷/۶	۸۶۶۹/۰	۲۴۸۸۲/۰
(از محل عوارض صنعت برق)	-	(۱۰/۷۵)	(۲۶۸۶/۵)	(۴۰۳۲/۳)	(۵۶۸۷/۶)	(۷۶۰/۸)	(۲۱۰۸۰/۴)
صنایع	۱۵۱/۹	۱۶۵/۴	۲۰۱/۹	۲۱۹/۸	۳۸۷/۷	۵۷۳/۶	۱۸۸۲/۴
(سود تسهیلات بانکی)					(۱۵۲/۵)	(۲۲۸/۹)	(۴۸۲/۴)
نفت	۱۴۲۲/۵	۲۵۸۳/۷	۲۲۰۰/۴	۴۷۲۶/۱	۸۰۲۹/۲	۱۱۹۴۰/۵	۳۰۵۷۹/۹
(از محل عوارض صنعت نفت)	(-)	(۱۲۱۸/۶)	(۱۹۸۸/۲)	(۳۳۸۹/۱)	(۶۱۷۵/۲)	(۹۷۶/۰)	(۹۲۶۳۱/۳)
گاز	۳۷۴/۸	۴۳۲/۰	۶۲۸/۷	۸۸۳/۹	۱۲۹۹/۰	۱۴۷۸/۲	۴۷۲۱/۸
(از محل عوارض صنعت گاز)	-	(۵۵/۲)	(۲۲/۷)	(۲۵/۱)	(۸۵/۵)	(۱۰۰/۲)	(۲۵۸۶/۱)
معادن	۱۷۸/۴	۲۰۰/۲	۲۱۴/۱	۲۵۱/۹	۳۵۶/۳	۳۲۰/۰	۱۲۴۴/۸
بازرگانی	۹۰/۱	۱۱۱/۳	۱۳۱/۸	۱۶۴/۷	۱۹۸/۳	۱۹۸/۳	۸۰۲/۳
راه و ترابری	۱۳۶۸/۱	۲۴۵۴/۸	۲۴۷۵/۷	۲۸۷۵/۳	۲۹۸۸/۰	۳۱۰۲/۰	۱۲۸۹۵/۸
بست و مختارات	۲۰/۳	۵۲۷/۰	۵۶۱/۳	۶۶۵/۴	۷۸۱/۰	۹۴۴/۶	۲۴۸۵/۹
(از محل عوارض صنعت بست و مختارات)	-	(۵۰/۴)	(۵۳/۸)	(۶۴/۱)	(۷۶/۲)	(۹/۶)	(۲۳۶/۱)
جهانگردی	۱/۰	۱۵/۳	۲۲/۰	۲۴/۰	۴۸/۸	۵۸/۳	۱۷۵/۴
(سود تسهیلات بانکی)	-	(۲/۰)	(۳/۰)	(۴/۰)	(۹/۸)	(۱۸/۳)	(۳۷/۱)
جمع امور	۷۸۴/۳	۱۲۰۲۲/۷	۱۷۵۲۸/۶	۲۲۱۵۳/۰	۲۸۸۴۷/۶	۳۶۶۰۷/۰	۱۱۹۱۵۹/۸
سایر	۱۸۲۰/۶	۸۰۹/۲	۷۳۷/۴	۷۴۳/۰	۸۵۹/۴	۱۰۸۵/۰	۴۲۳۴/۲
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	(۸۶/۰)	(۱۰۲/۰)	(۱۸۰/۰)	(۱۴۱/۰)	(۵۲۵۰/۰)
جمع کل	۹۶۸۳/۹	۱۴۸۳۳/۰	۱۸۲۶۶۶/۰	۲۲۸۹۶/۰	۲۹۷۰۲/۰	۳۷۶۹۲/۰	۱۲۳۳۹۴/۰

مبلغ ۴۹۷۸۳ میلیارد ریال از کل هزینه‌های عمران دولت در برنامه دوم از محل عوارض صنایع برق، نفت و گاز، بست و مختارات تأمین می‌گردد.

(توضیح: این جدول، با ارقام و اقلام مندرج در آن، عیناً از امار و جداول سازمان برنامه نقل شده است.)

اقتصادی، افزایش و برای بخش اجتماعی، کاهش یافته است (جدول شماره ۸). وقتی در نظر گرفته می‌شود که یکی از عمده‌ترین هدفهای برنامه‌ی دوم برقرار ساختن عدالت اجتماعی است که در نتیجه‌ی اجرای برنامه‌ی تعدیل، بسیاری از گروه‌ها را آسیب پذیر ساخته است، و زمانی که به این نکته اندیشیده می‌شود که وظیفه‌ی دولت به قاعده‌ی عرف باید رسیدگی به امور اجتماعی باشد، افت سهم سرمایه‌گذاری اجتماعی در برنامه دوم در مقایسه با برنامه‌ی اول بسیار عجیب می‌آید. در هر صورت بدون دریافت مدارک مستند از طرف سازمان برنامه و بودجه نمی‌توان تاییدی بر سیاست سرمایه‌گذاری دولت داشت.

فصل سوم: نگرشی بر روال تخصیص منابع

کمال مطلوب آن است که الگوی اقتصادی برانده‌ای، برای عملکرد اقتصاد کشور وجود داشته باشد که به تفکیک لازم، بتواند رفتارهای عموم را توجیه کند. در این حالت می‌شود تصور کرد که رفتارهای بخشهای دولتی و خصوصی به سادگی بتواند قابل تفکیک باشد. در وضعیتی که چنین الگویی وجود نداشته باشد، برنامه‌ریزی پایگاه نظری خود را از دست می‌دهد. بنابراین باید به شیوه‌های متفرقه توسل جست که شاید این شیوه‌ها برانندگی چندانی هم ندارند.

روشن نیست، نمی‌توان گفت که این انگیزش چقدر مؤثر است. در هر صورت در هیچ جای برنامه هم گفته نشده است که این تخفیفها باید به بخش دولتی داده شود یا به بخش خصوصی. مجموعه‌ای که تحت عنوان تسهیلات اعطایی سیستم بانکی در طول برنامه داده می‌شود به هیچ وجه از لحاظ طبقه‌بندی و توزیع بین دو بخش خصوصی و دولتی روشن یا با برنامه سازگار نیست (جدول شماره ۷). در هر صورت، اعتبارات بانکی الزاماً به طور کامل صرف سرمایه‌گذاری نخواهد شد و بخشی از آن به امور جاری تخصیص خواهد یافت. بدون تردید، نادیده گرفته شدن اولویت شناخت شبکه‌های سرمایه‌گذار و انواع سرمایه‌گذاری از مشکلات بسیار با اهمیت برنامه‌ی دوم است که پذیرش برنامه را بسیار دشوار می‌سازد. اگر این فرض خوش‌بینانه در نظر گرفته شود که در برنامه‌ی دوم سهم سرمایه‌گذاری دولت در کل سرمایه‌گذاریها معادل برنامه‌ای اول باشد، به سادگی می‌توان دید که در برنامه‌ی دوم وضعیت تنها کمتر از ۲۸ درصد از منابع مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری مشخص شده است که آن هم به تفکیکی است که هیچ دلیلی برای آن ارائه نشده است.

نکته‌ای که از مقایسه‌ی دو سناریوی سرمایه‌گذاری دولت با وضعیت مشابه در برنامه‌ی اول حاصل می‌شود این است که سهم نسبی منابع سرمایه‌ای برای بخش

یک راه برنامه‌ریزی، توسل به معیارهایی نظیر نسبت سرمایه به تولید یا نسبت نیروی کار به تولید است. در پس استفاده از این معیارها نظریه‌ای قرار می‌گیرد که در آن حجم تولید را تابعی از کار و سرمایه می‌داند. این نکته که شکل این تابع چه می‌تواند باشد، موضوعی است که در یک مطالعه‌ی ویژه باید به آن پرداخته شود. اطلاعات کلی حاصل از نسبتهای کل و نسبتهای جزئی سرمایه و کار به تولید، دست‌کم به دلایل زیر نمی‌تواند به طور جدی ملاک قضاوت قرارگیرد:

- این نسبتها را فقط می‌توان برای بخشهای کلی اقتصاد و در بهترین حالت برای تفکیک ۱۵ قسمت محاسبه کرد، در حالی که تخصیص منابع باید به تفکیک بسیار دقیقتر صورت پذیرد.

- این نسبتها به هیچ وجه برای بخشهای دولتی و خصوصی به طور جداگانه قابل محاسبه نیستند، در حالی که موضوع اصلی تخصیص طبقه‌بندی منابعی است که بخش دولتی باید برای مواردی خاص پردازد که بخش خصوصی در آن موارد مداخله‌ای ندارد.

- این نسبتها به هیچ صورت نمی‌توانند نیازهای اجتماعی را از نیازهای اقتصادی مشابه تمییز بدهند. بنابراین در تخصیص منابع بین بخشهای اجتماعی و اقتصادی کاربرد نسبتها، حاصلی ندارد.

- نظریه این که برآورد سرمایه با استفاده از طبقه‌بندی کالاها بر اساس کدهای کالایی است و به هیچ وجه نمی‌توان گفت چقدر از

این منابع سرمایه‌ای در جریان تولید به کار گرفته شده‌اند، و چقدر از این منابع برای مصرف آینده باقی مانده است، در مواردی تغییرات در تولید می‌تواند ناشی از کاربرد موجودیهای سرمایه‌ای باشد و در موارد دیگر کاربرد سرمایه‌ی اضافی به دلیل تهیه‌ی سرمایه‌ی مازاد بر مصرف است. در هر دو مورد نسبت سرمایه به تولید می‌تواند نادرست شود و تصویری آریب از واقعیت به دست دهد.

- در مورد سرمایه‌های وارداتی به کشور، ارزش‌گذاری معادل ریالی در بیشتر موارد طی دهه‌ی اخیر با نرخ رسمی صورت پذیرفته است در صورتی که روبه‌ی مشابهی در مورد سرمایه‌های ساخت داخل (چه با استفاده از کالاهای اولیه‌ی وارداتی و چه بدون آن) و نیز در مورد ارزش تولید پیروی نشده است. در چنین چارچوبی به سادگی می‌توان دید که نسبت سرمایه به تولید، به شدت در معرض نوسانات نرخ ارز قرار می‌گیرد و بنابراین قابلیت اعتماد خود را تا حد زیادی از دست می‌دهد.

- این نسبتها به هیچ وجه به تفکیک مناطق محاسبه نشده‌اند و بنابراین نمی‌توان با توسل به آنها به تخصیصهای منطقه‌ای رسید.

با این اوصاف کاربرد نسبتهای کلی یا جزئی سرمایه به تولید، یا کار به تولید، نمی‌تواند توجیهی برای تخصیص منابع به بخشهای مختلف باشد. به این ترتیب باید روش دیگری را برای تخصیص منابع داشت. در این چارچوب است که توصیه می‌شود برای ارزیابی تخصیص منابع از روش

جدول شماره ۶ - سرمایه گذاری از محل منابع عمرانی طی برنامه‌ی دوم توسعه
(مبنای اولیه شور دوم بررسی لایحه برنامه دوم در مجلس شورای اسلامی)

(میلیارد ریال)

عنوان	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	جمع دوره
امور عمومی	۳۸۹/۷	۴۰۲/۱	۴۴۶/۷	۴۹۱/۳	۵۲۶/۹	۵۶۶/۴	۲۴۳۳/۵
قانونگذاری	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور عمومی کشور	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور قضایی ثبتی	-	-	-	-	-	-	-
اجرای سیاست داخلی کشور	-	-	-	-	-	-	-
حفظ نظم و امنیت داخلی کشور	-	-	-	-	-	-	-
اداره روابط خارجی	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور مالی	-	-	-	-	-	-	-
آمار و خدمات عمومی فنی	۴۷/۴	۴۸/۹	۵۴/۳	۵۹/۸	۶۴/۱	۶۸/۹	۲۹۶/۰
اطلاعات و ارتباطات جمعی	۷۱/۶	۷۳/۹	۸۲/۱	۹۰/۳	۹۶/۸	۱۰۴/۱	۴۴۷/۱
ساختمانها و تأسیسات دولتی	۲۷۰/۷	۲۷۹/۳	۳۱۰/۳	۳۴۱/۳	۳۶۶/۰	۳۹۳/۵	۱۶۹۰/۴
اداره امور نیروی کار	-	-	-	-	-	-	-
امور دفاع ملی	-	-	-	-	-	-	-
امور اجتماعی	۲۲۹۰/۷	۲۳۷۲/۷	۲۷۵۰/۶	۳۳۰۳/۶	۳۸۱۷/۶	۴۴۷۱/۶	۱۶۷۱۶/۱
آموزش و پرورش عمومی متوسطه و غیررسمی	۶۷۹/۴	۷۰۱/۰	۷۷۸/۸	۸۹۸/۶	۱۰۰۶/۵	۱۱۳۱/۲	۴۵۱۶/۱
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	(۴۲)	(۸۷/۹)	(۱۴۳/۷)	(۲۷۳/۶)
فرهنگ و هنر	۸۸/۶	۹۱/۴	۱۰۳/۹	۱۱۷/۳	۱۳۰/۲	۱۴۶/۲	۵۸۹/۰
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	(۲/۳)	(۵/۶)	(۱۰/۴)	(۱۷/۴)	(۳۵/۷)
بهداشت، درمان و تغذیه	۳۷۲/۰	۳۸۷/۰	۵۴۱/۰	۶۱۰/۴	۶۷۰/۴	۷۳۶/۷	۳۰۴۵/۶
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	(۱۵/۳)	(۳۲/۲)	(۵۰/۷)	(۹۸/۲)	(۹۸/۲)
تأمین اجتماعی و بهداشتی	۳۹/۸	۴۱/۱	۴۵/۶	۵۴/۲	۶۲/۱	۷۰/۹	۲۷۳/۹
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	(۴/۰)	(۸/۳)	(۱۳/۱)	(۲۵/۴)	(۲۵/۴)
تربیت بدنی و امور جوانان	۷۹/۳	۸۱/۸	۹۳/۸	۱۰۷/۰	۱۲۰/۲	۱۳۷/۰	۵۳۹/۸
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	(۲/۹)	(۷/۰)	(۱۳/۰)	(۲۱/۷)	(۴۴/۶)
عمران شهرها	۲۵۹/۷	۲۶۸/۰	۲۹۷/۷	۳۲۷/۴	۳۵۱/۲	۳۷۷/۵	۱۶۲۱/۷
عمران و نوسازی روستاها	۴۸/۳	۴۹/۸	۵۵/۴	۶۰/۹	۶۵/۳	۷۰/۲	۳۰۱/۶
تأمین مسکن	۱۱۲/۶	۱۲۵/۲	۱۴۸/۷	۱۷۱/۲	۱۹۴/۵	۲۱۷/۹	۲۵۵۷/۳
(سود تسهیلات بانکی)	(۶۱)	(۷۰)	(۱۸۰/۶)	(۳۹۰/۲)	(۶۰۳/۲)	(۹۱۵/۲)	(۲۱۵۹/۲)
حفاظت محیط زیست	۲۳/۲	۲۴/۱	۲۶/۸	۲۹/۵	۳۱/۶	۳۴/۰	۱۴۶/۱
عملیات چند منظوره توسعه نواحی	۱۲۱/۳	۱۲۵/۲	۱۳۹/۰	۱۵۲/۹	۱۶۴/۰	۱۷۶/۳	۷۵۷/۵
آموزش عالی	۳۶۶/۳	۳۷۸/۰	۴۱۹/۹	۴۷۴/۳	۵۲۱/۵	۵۷۳/۸	۲۳۶۷/۵
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	(۱۲/۵)	(۲۶/۲)	(۴۱/۴)	(۸۰/۱)	(۸۰/۱)

(توضیح: این جدول با ارقام و ارقام مندرج در آن، عیناً از آمار و جدول سازمان برنامه نقل شده است.)

ادامه‌ی جدول شماره ۶ - سرمایه‌گذاری از محل منابع عمرانی طی برنامه‌ی دوم توسعه

(مبنای اولیه شور دوم بررسی لایحه برنامه دوم در مجلس شورای اسلامی) (میلیارد ریال)

عنوان	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	جمع دوره
امور اقتصادی	۷۱۸۳/۶	۸۲۳۷/۹	۹۵۵۲/۱	۱۰۸۸۶/۲	۱۲۱۹۴/۵	۱۳۶۱۹/۶	۵۴۶۹۰/۳
کشاورزی و منابع طبیعی	۲۹۲/۹	۶۰۴/۱	۷۷۲/۳	۹۵۹/۵	۱۱۵۷/۵	۱۲۹۰/۹	۲۷۸۴/۳
(سود تسهیلات بانکی)	(۹۵/۵)	(۲۰۷/۳)	(۳۳۸/۱)	(۴۹۱/۰)	(۵۷۴/۵)	(۱۷۰۶/۴)	(۱۷۰۶/۴)
منابع آب	۹۲۳/۲	۹۷۳/۲	۱۰۹۲/۵	۱۲۱۴/۴	۱۳۱۴/۵	۱۴۲۷/۳	۶۰۲۱/۰
(سود تسهیلات بانکی)			(۱۱/۳)	(۲۴/۳)	(۳۹/۲)	(۵۶/۴)	(۱۳۱/۲)
برق	۱۲۴۷/۲	۱۲۶۲/۷	۱۵۳۳/۹	۱۸۶۳/۸	۲۲۵۰/۵	۲۷۲۷/۹	۹۶۳۸/۸
(از محل عوارض صنعت برق)	(۷۶۰/۰)	(۷۶۰/۰)	(۹۷۵/۴)	(۱۲۲۹/۶)	(۱۵۹۱/۷)	(۲۰۱۹/۸)	(۶۵۹۶/۶)
صنایع	۱۷۰/۹	۱۷۶/۳	۱۹۵/۹	۲۶۹/۰	۵۶۰/۰	۷۷۷/۸	۲۰۷۹/۰
(سود تسهیلات بانکی)			(۱۵۳/۵)	(۳۳۸/۹)	(۵۲۹/۴)	(۱۰۱۱/۸)	(۱۰۱۱/۸)
نفت	۱۷۵۱/۲	۲۷۵۲/۷	۳۰۱۱/۴	۳۲۵۱/۰	۳۴۴۸/۶	۳۶۷۱/۳	۱۶۱۳۵/۰
(از محل عوارض صنعت نفت)	(۹۴۵/۷)	(۱۰۰/۴)	(۱۰۲۳/۲)	(۱۰۸۰/۸)	(۱۱۲۶/۰)	(۵۱۹۹/۷)	(۵۱۹۹/۷)
گاز	۵۲۹/۹	۵۶۷/۴	۶۳۰/۳	۶۹۳/۳	۷۴۳/۵	۷۹۹/۳	۳۴۳۳/۸
معادن	۱۵۶/۶	۱۶۱/۶	۱۷۹/۵	۱۹۷/۴	۲۱۱/۷	۲۲۷/۶	۹۷۷/۹
بازرگانی	۹۷/۴	۱۰۰/۵	۱۱۱/۶	۱۲۲/۸	۱۳۱/۷	۱۴۱/۶	۶۰۸/۲
راه و ترابری	۱۴۳۹/۸	۱۴۸۵/۷	۱۶۵۰/۴	۱۸۱۵/۲	۱۹۴۶/۸	۲۰۹۲/۷	۸۹۹۰/۸
پست و مخابرات	۳۲۱/۱	۳۳۶/۸	۳۵۴/۹	۳۷۳/۹	۳۹۳/۲	۴۱۳/۶	۱۸۷۲/۴
(از محل عوارض صنعت پست و مخابرات)	(۳۰۰)	(۳۱۵)	(۳۳۰/۷)	(۳۴۷/۳)	(۳۶۴/۶)	(۳۸۲/۹)	(۱۷۴۰/۵)
جهانگردی	۱۳/۴	۱۶/۸	۱۹/۴	۲۶/۷	۳۶/۴	۴۹/۸	۱۴۹/۱
(سود تسهیلات بانکی)	(۳/۰)	(۴/۰)	(۹/۸)	(۱۸/۳)	(۳۰/۳)	(۵۵/۴)	(۵۵/۴)
جمع امور	۹۸۶۴/۰	۱۱۲۱۲/۶	۱۲۷۴۹/۴	۱۴۶۸۱/۱	۱۶۵۳۹/۰	۱۸۶۵۷/۷	۷۳۸۳۹/۹
سایر	۱۳۵۴/۶	۱۴۶۶/۷	۱۶۳۶/۷	۱۸۱۹/۸	۱۹۸۸/۶	۲۱۵۴/۹	۹۰۶۶/۸
(سود تسهیلات بانکی)	--	(۸۶/۰)	(۱۰۲/۰)	(۱۱۸/۰)	(۱۴۱/۰)	(۱۴۱/۰)	(۵۸۸/۰)
جمع کل	۱۱۲۱۸/۶	۱۲۶۷۹/۴	۱۴۳۸۶/۱	۱۶۵۰۱/۰	۱۸۵۲۷/۶	۲۰۸۱۴/۵	۸۲۹۰۶/۷

مبلغ ۱۳۵۴۶۸ میلیارد ریال از کل هزینه‌های عمرانی دولت در برنامه دوم از محل عوارض منابع برق، نفت و پست و مخابرات تأمین می‌گردد. (توضیح: این جدول با ارقام و ارقام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه نقل شده است.)

جدول شماره ۷- توزیع تسهیلات سیستم بانکی به بخش غیر دولتی طی برنامه دوم
(مبنای اولیه شور دوم بررسی لایحه برنامه دوم در مجلس شورای اسلامی)
(میلیارد ریال)

عنوان	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	جمع	جمع
کتابداری	۲۷۳۴	۳۱۱۲	۳۶۴۱	۴۲۶۰	۴۹۸۵	۵۸۳۲	۶۸۳۳	۲۵۵۴۱	۲۱۸۳۰
صنعت	۳۹۵۱	۴۳۱۶	۴۹۳۳	۵۶۲۹	۶۴۴۵	۷۳۶۷	۸۴۲۰	۳۳۸۰۴	۲۸۷۰۰
ساختمان	۳۰۰۹	۳۱۶۹	۳۶۷۶	۴۲۶۴	۴۹۴۶	۵۷۳۸	۶۶۵۶	۲۵۳۸۰	۲۱۷۹۳
آب	۳۵۸	۴۱۱	۴۷۳	۵۴۴	۶۲۶	۷۲۰	۸۲۷	۳۱۹۰	۲۷۷۴
آموزش	۶۱۸	۶۷۷	۷۴۱	۸۱۱	۸۸۸	۹۷۳	۱۰۶۵	۴۴۷۸	۴۰۹۰
بهباشت	۳۲۵	۳۵۸	۳۹۴	۴۳۳	۴۷۶	۵۲۴	۵۷۶	۲۴۰۳	۲۱۸۵
فرهنگ، تربیت بدنی و جهانگردی	۶۵	۹۴	۱۳۷	۱۹۸	۲۸۸	۴۱۷	۶۰۵	۱۶۴۵	۱۱۳۴
سایر خدمات	۱۸۸۶	۳۳۱۵	۳۱۷۵	۲۲۹۵	۱۴۳۳	۱۰۵۹	۷۷۴	۸۷۳۶	۱۱۲۷۷
جمع	۱۲۹۴۶	۱۵۴۵۲	۱۷۱۷۰	۱۸۴۴۴	۲۰۰۸۷	۲۲۶۳۰	۲۵۷۴۶	۹۳۷۸۳	۱۰۴۰۷۷

(توضیح: این جدول با ارقام و اقلام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه نقل شده است)

جدول شماره (۸) - مقایسه‌ی سهم سرمایه‌گذاری در بخشهای مختلف از محل منابع عمرانی بودجه‌ی دولت

عملکرد	برنامه‌ی دوم	
	سناریوی ۱	سناریوی ۲
امور عمومی	۲/۲۹	۲/۳۱
امور اجتماعی	۱۵/۰۴	۱۶/۰۴
امور اقتصادی	۷۸/۲۰	۷۸/۲۲
سایر امور	۴/۴۶	۳/۴۳

(توضیح: این جدول با ارقام و ارقام مندرج در آن، عیناً از آمار و جداول سازمان برنامه نقل شده است)

رابطه‌ای بین میزان سرمایه‌گذاریها و این شاخص بیان کرد. بر این اساس می‌توان با در نظر گرفتن تغییراتی که شاخصهای مورد بحث در طول برنامه‌ی دوم نشان می‌دهد، تصویری از مجموعه برنامه داشت. برای تفکیک سرمایه‌گذاریها بین بخش دولتی و بخش خصوصی باید از روی مجموعه‌ی برآوردهای کلان، منابع پس‌اندازی خصوصی را محاسبه کرد و ارتباط آن را با سرمایه‌گذاریهای پیشین ارزیابی نمود. اگر منابع قابل سرمایه‌گذاری بیشتری برای بخش خصوصی باقی می‌ماند، برنامه باید با ایجاد انگیزه بکوشد تا آن را جذب کند. توزیع این منابع بین انواع بخشهای اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به صورت خنثی یا به صورت جهت‌دار باشد. در توزیع خنثی فرض بر این است که بخش خصوصی تغییر در سرمایه‌گذاری‌اش را چنان تنظیم می‌کند که نسبت

مقایسه‌ی ارقام و روندها استفاده شود. مبنای مقایسه‌ی ارقام و روندها این تفکر است که افزایش سرمایه‌گذاری واقعی به فرض ثابت بودن کارایی باید بتواند تولید واقعی را افزایش دهد. بر این اساس ابتدا روند خالص سرمایه‌گذاری واقعی با در نظر گرفتن منابع تامین سرمایه‌گذاری دست کم برای دوره‌ی برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی اول محاسبه می‌شود. بهتر است که این روند برای یک دوره‌ی به نسبت دراز مدت‌تر، یا برای چند دوره‌ی پنج‌ساله‌ی برنامه‌ای مقایسه شود. اگر سرمایه‌گذاریهای واقعی با کارایی ثابتی صورت پذیرفته باشد، باید تغییر سرمایه‌گذاری، روی متغیرهای هدف در بخش، تأثیر گذاشته باشد. به عنوان مثال، در بخش آموزش و پرورش عمومی می‌توان از دو شاخص تعداد مدارس و تعداد دانش‌آموزان، برای ارزیابی عملکرد سرمایه‌گذاری در این بخش استفاده کرد و

دهی بخش بانکی، پس از کسر منابع قابل پرداخت به بخش خصوصی، منابعی است که سیستم بانکی می‌تواند به بخش دولتی وام بدهد. این منابع در کنار منابع بودجه‌ای باید نیازهای شرکتهای دولتی را تامین کند و آن چه باقی می‌ماند، مجموعه‌ای است که باید از محل بودجه‌ی عمرانی تامین شود.

روش پیشنهادی عملی است زیرا به قاعده‌ی عرف، باید ارقام آن وجود داشته باشد. هدفهای برنامه‌ها هم همیشه مشخص است. دلیل آنکه در این گزارش رقمها محاسبه نشده است، این است که رقمهایی که باید وجود داشته باشد متأسفانه انتشار نیافته و بنابراین محاسبات ناممکن شده و به همین اندازه بسنده گردیده است.

زیرنویسها:

(۱): ر.ک. به سازمان برنامه و بودجه؛

«روشهای برنامه‌ریزی برنامه‌ی اول توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران»؛ ۱۳۶۹.

(۲): ر.ک. به سازمان برنامه و بودجه؛ «قانون برنامه‌ی اول توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۶۸ - ۱۳۷۲)»؛ ۱۳۶۸.

(۳): ر.ک. به سازمان برنامه و بودجه؛ «مستندات برنامه‌ی دوم توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۷ - ۱۳۷۳»؛ جلد پنجم؛ مدل‌های کلان و الگوی پیش‌بینی تحولات جمعیتی مورد استفاده در تدوین برنامه‌ی دوم؛ آذر ۱۳۷۲.

□ □ □

سرمایه‌گذارهایش درست مانند برنامه‌ی اول باشد. این فرض زمانی پذیرفته شده است که در برنامه جهت‌گیری خاصی برای حرکت‌های اقتصادی و اجتماعی بخش خصوصی فرض نشده باشد. در صورتی که چنین جهت‌گیریهایی وجود داشته باشد، توزیع منابع باید به صورت جهت‌دار صورت پذیرد. به عنوان مثال، اگر در برنامه فرض می‌شود که در طول برنامه، مدارس ابتدایی به بخش خصوصی واگذار می‌شود، آن وقت باید پذیرفته شود که سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در بخش آموزش و پرورش عمومی، افزایش می‌یابد و جهت‌گیری تفکیک کل منابع سرمایه‌گذاری بین بخش خصوصی و دولتی هم همراه با این تغییر، دگرگون می‌شود.

به این ترتیب وقتی کل منابع سرمایه‌گذاری شاخص شد، تفکیک منابع با در نظر گرفتن دو ضابطه صورت می‌پذیرد:

- ۱- نسبت شاخصهای مورد نظر برای بخش خصوصی در مقایسه با بخش دولتی
- ۲- حجم کل منابع قابل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی

اینکه منابع خصوصی در جمع به صورت جهت‌دار یا به شکل خنثی تفکیک شود، در واقع به بند ۲ ارتباط می‌یابد. منابع تامین نشده از مجموعه‌ی خصوصی که باید توسط بخش خصوصی سرمایه‌گذاری شود، باید از سیستم بانکی برای بخش مورد نظر منابع دریافت شود. مانده‌ی منابع قابل وام